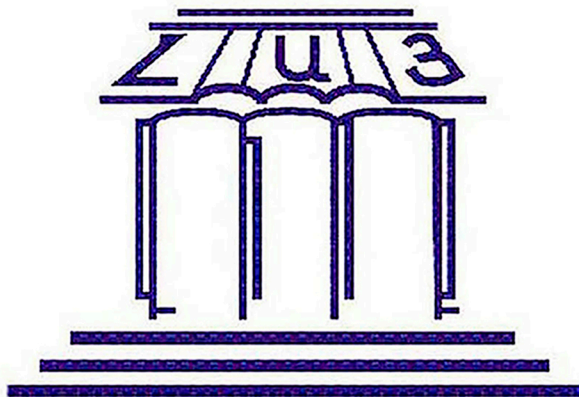

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

9-39

19 NOV 2011

Կ. ՋԱՐԵԱՆ

ՕՐԵՐԻ
ՊՍԱԿԸ

1922

Մ. ՏԵՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆ

891.99

2-39

պ

Օրերի

1001
1383

Պսակ

1922

ՏՊԱԳՐ. Մ. ՏԵՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Ե Ր Գ Ս

Ուզում եմ լինի իմ երգս խոնարհ,
ինչպէս կտոր հաց սեղանի վերայ
աշխատաւորի,
ինչպէս համեստ հարս՝ ծաղկած նուէնի՝
որ զարնան տենդով փառում է աշխարհի
ու լուռ տառապում տարփատենչ սէրով
զաղտնի վշտերով:

ձառագայթի խաղ՝ արցունքի բոցում,
լուսնոյ արծաթում
սուերներին խորքին կամ ձայն հառաչող
սագի ելեւէջ
մեղեդիի մէջ—
ուզում եմ լինի իմ երգս թեւող:

Ինչպէս լերան գիծ պարզ եւ հոյակապ,
ինչպէս աշնան ծառ մունջ եւ ոսկեթափ,
տխուր պանդուխտի ծանր ոտնաքայլ,
կտորած հայրիկ թառամած մի փայլ
եւ ցորենների
լոխկ տատանում.— ուզում եմ լինի:

Եւ թող պարզ սրտեր, այլուստ խորհուրդի,
նոր հմայքներով,
կանթեղ լոյսերով
կամ վիրաւորւած սիրոյ սուր սուրէն
իմ երգս երգեն:

Այն հոգիները՝ որ իմանում են
որոնող եզի թաւիչ աքերում
իմաստը խաղաղ եւ հասկանում են
հսկայ գաղտնիքը կանչող աստղերի-
ալիտի հասկանանք քամբռահար թեւիս
գարկը յանդգնող եւ իմ հոգիիս
որոնող թռիչքը՝ արտում խաւարի :

Քեզում եմ լինի իմ երգս խոնարհ
ինչպէս կտոր հաց սեղանի վերայ
աշխատաւորի
ինչպէս դարձիդարձ բոլորող աշխարհ
յաւէրժ անծայրի ոսկեայ դաշտերում
կամ կոյր անդունդում-
ուզում եմ լինի իմ երգս խոնարհ :

ԵՐԵԿՈՅ

Հորիվոնից վարդափերթ
իջան
մեղմատատան ,
թերթ-թերթ ,
դժգոյն ծւէններ
լուռ սուրումներ
ծաղկաւէտ :

Լերան վերայ , կապտաւուն
ցոլքեր , գոյներ սեւեռուն
բունկեցին
կթերային
ջահեր—
ասես հսկայ շուշաններ :

Ու լարեր մեղմ , շիկակարմիր ,
ծայն ձայնեցին թիթեռաթիւ .
ու եղաւ թաւ երաժշտութիւն ,
ու տրամու թիւն
սիրագրբաւ
եղաւ :

Հորիզոնում մի լալազար
յուսապատառ
մեռաւ :

Ձանգակներ թառ...

Երեկոյ:

ԱԶՔԵՐ ԿԱՆ...

Աչքեր կան՝ դալար դաշտ անդորր
ուր մի միտք, մի երազ ոսկեհիւս
թեւում է երկնասոյգ:

Ու աղուոր
աչքեր կան աղամանդ —
լուսեղ բանտ՝
ուր հոգիս արեւ է լմպում
ու հարբում:

Նայի՛ր ինձ, աշխա՛րհ ես բիւրեղ .
հա՛ց ես վառօրէն համեղ,
ո՛ր կանթեղ — յուսատու պարգեւ
ուսկեթեւ :

Աչքեր կան ընդժովեայ խորհրդում սուգւած
տրիտօնի ջութակով երգւած,
կախարդւած գաղտագող լոյսով —
ծովերը արծաթող աստղով:

Աչքեր կան՝
մունջ նարգէս հիւսիս աչգի

ի խաղոյս մի յոյս կոտի:
Ահքեր կան՝ ծիածան շուշան:

Նայի՛ր ինձ եւ եղի՛ր հրեղէն,
համբուս վրայ ոլորւած
առասպել՝ կարմրավարս եղի՛ր
ու սանդուխ ոսկեղէն
լեռից լեռ կարկառւած:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Մերկ ոտքերիս տակ, առաւօտ
մարմարին է պաղ:
Թրթռուն մարմնիս մէջ
զովք ընկղմած
համբոյր է խաղաղ:

Ժա՛մ արեւ **Դ**արաղ—
առաւօտ . . . :

Խ Ո Կ Ո Ւ Մ

Երեկոն մեղմ եւ մեղանուշ եւ այնքան լուռ .
 երգիս տաղին սրտակտուր
 մի գաղտնագող
 հնք է թորում սրտփառող :

Եւ անծայրն եմ կարծես լսում .
 եւ իմանում եւ հասկանում
 մի հոգեմաշ մենաժամի ծայնը թրթռուն՝
 որ հեծում է , գիշեր ցերեկ , անքուն անքուն . . .

Նառերի մէջ
 մի ելեւէջ ,
 քաղցրակարկաչ ու յորդառատ՝
 նազ է իջնում անհունապատ .
 ու ծայները , վերջալոյսի ոսկիներով
 ջութակացած .
 հոգուս խորքում աչք են բացում զմայլացած :

Թեւե՛ր հերմակ , —
 լոյս կուսական եւ հերարծակ

Ժամ ներդաշնակ . . .
 Մեղուս վարսեր ու վարդաբոյր
 բաց շրթունքներ բազմահրապոյր —
 օ՛ երկնային անտես իմ բոյր :

Երեկոն մեղմ եւ մեղանուշ եւ այնքան լուռ .
 մեռաւ ահա ցօղերի հետ նրբափետուր :
 Մեռաւ
 եւ երգը թաւ .
 ծառերի մէջ
 հիմա մռայլ , անկեւէջ :

Եւ ամէն ինչ սպասեց . . .

ԿԵԱՆՔԻՍ ՎԱՐԴԸ

Եօթ փերթերով, եօթնասուտակ
կեանքիս նանիր
մատնին՝ կախարդ ոսկեհրազ՝
տարօրինակ վարդ է կարմիր:

Մէկ սուտա՛ր ծիծաղ է պաղ,
միւս սուտակը զոն է մատաղ,
մէկը վէրք է խօլափայլակ,
մէկը կանչ է սոսկանւագ,
մէկը վիշտ է բոցակիզուած,
մէկը մայր է սիրտը պատռած—
Եւ մէկն էլ աչք եւ արտասուք—
հեծող մահ է տրտմասուզ:

Եօթ փերթերով, եօթնասուտակ,
կեանքիս վարդը տխրագուշակ
ևս փեթթեցի
վառ ժամերին բոցափայլաբ
և նետեցի՝
անջրպետի ոռնող կանչին,
անմահութեան արբշիւ հեւքին

և եղկ ոյժին լաժուարդ լուսնի՝
ուր դագաղս պիտի հասնի:

Եւ ձեւերը անմիտ կեանքիս,
կայլակները խուլ ծիծաղիս
թաւալ թաւալ գլորուեցան
անդունդներում սոսկատատան:

Եօթ փերթերով, եօթնասուտակ
վարդից մի՛ փերթ մնաց միակ:
Սչքը աչքիս, սիրտը սրտիս,
իր ահուկի փայլը հակտիս,
հրաշտրթ մահը ինձ է նայում
և մոգավառ խօսքեր ասում:

Եօթ փերթերով, եօթնասուտակ,
կեանքիս նանիր
մատնին՝ կախարդ ոսկեհրազ՝
տարօրինակ վարդ է կարմիր:

*
* *

Խոհերս այսօր՝ ԿՐԿՆԻՍ ԿԵՆՏՐՈՆ
սլալուն հովի
անշըշունջ օրօր ջրշ
դաշտերում բխրեղ՝ խաղ են յուշերի:
Եռուն, կաթնոգին,
տենդ են հոգեծին
ու փունջ փունջ քաղած հեռաւոր մրմունջ
և Դրաշուրթ սուր շունջ:

Խոհերս այսօր
մի ցաւ են աղւոր —
կրակի գոլգոլուն մեղմագանգ տրտունջ:

ԱՂԲԻԻՐԸ

Մշտեղ, հեռում, լերան վերայ ծինապրտակ
լոյսերի մէջ, բիրեղաթագ,
արեւնաթոր
կայականօրօր,
աղբիւրը ջինջ ու մենաւոր
յաւերժութեան ժպտում է լուռ
ու ճաճանչներ ըմպում մաքուր:
Նա հողերի սրտից բխած
թաքնաթաքուր խօսք է աւած, —
կտոր արեւ մշտակարկաչ,
վնիտ հառաչ:

Եղեւնիներ, այնտեղ հեռում,
կածանների սիրտն են տաւղում
արտօսրաժառ
դողդողալար
սիրերգերով
և ծայներով
տարօրինակ
այնքան մինակ-
նման սրտիս այնքան մինակ:

Իսկ ժայռերից հոսում է ցած՝ հինցած արծաթ

սատափնակաթ՝
 ձախը լերան
 եւ հօտերի բոժոժների հետը կրգում
 մարզի վերայ—
 ուր իմ հոգիս պարզուած լոյս է եւ շափուղայ:

Եւ գետը լուռ երգը աչս կոյս
 քաշքշում է ուղեկորոյս
 պուրակներից
 ու դաշտերից
 կապոյտը տմոյն նրկինքների ըմպելով
 ի՞նչ նոր ու վառ հայլինքնով:

Այնտեղ հեռում, աղբիւրը ջինջ,
 ոսկեկալակ պաղ աղամանդ՝
 մի քիչ էլ խանդ արեւֆարանդ,
 լերան զլխին, աղբիւրը ջինջ
 պալծառափայլ, լուսածաղիկ,
 մենիկ-մենիկ,
 արցունքներ է ժողովում
 կարկաչում, կարկաչում...

ՊԱՐՈՒՀՈՒՆ

Պարզ դաշնայորդ, կաքաղ հրկուն,
 կարապի վիզդ, զիստդ երերուն,
 տաւղուն կշռոյթը հեզ
 քո ծալ ծալ ծալող ձեւերիդ բեհեզ՝
 երգ են սիրակէզ վիհներում մանուած,
 ուր ժամանակին, լոյս դրախտից վտարուած
 քեզ հետ, ախրագին, ա՛յնքան ենք լացած:

ԺԱՄԵՐԻ ՔԱՅԼԸ

Լերան հտեւ ծնծղաները ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ
լուսատափ ձայնեցին

ու ԱՌԱՒՈՏ

եղաւ դաշտում ոսկէալիք ցորենների
ուր լալազար ու մարեմխոտ
հաճանճափունջ փառուեցին :

Բլուրից ի բլուր արփաթոր աղամանդներ
եղան հեղուկ ապառաժներ

ու ԿԷՈՒ ՕՐ

եղաւ աղուոր—
մարմանդ օղից բոյր ըմպող օր
եղաւ նոր
ու նստեցի լուռ
լուռ թեան մէջ հուր :

ԵՐԵՆՈՅԻ

պատմութեանի հետ թրթրուեց
սողսող այրեց

դաշտը լուսեղ : Յետոյ ձորը , յետոյ լեռ ,
յետոյ նորից դաշտը լուսեղ
ու անտառը հազարկանթեղ
սպասում է , սպասում—

ում—

մինչ ես լեռն եմ մագլցում :

Այնտեղ բարձրում , լերան գլխին ,
ԳԻՇԵՐԸ ,
գլուխս դրած մի գիսաւոր աստղի սրտին
գիշերը , լսում եմ գիշերը
և աստղերի դաշտում դալար
փնտռում համբան , համբան հիալառ
իմ նոր , իմ վեհ աստուածութեան ,
իմ լուսաստեղծ լինելութեան :

ՏՐՏԱՌԻԹԻՒՆ

Սե՛ւ է հացը սեղանի վրայ
օրերի:

Ու ժամերը օծապսակ
մեր բախտի,

կաքաւում են, խօլ եւ անյազ
այն աւերակ, խոպան հանդում
որուն մարդիկ կեանք են ասում:

Անդունդաշէջ,
ինչպէս աղբիւր հեծող մենակ ծորերի մէջ
տրտում սիրտս, յուզումների ժայռից ի ժայռ
հեզաբարբառ,
վայր է րնկնում հառաչելով
ու գնում է, գնում, մեխամաղծի ծորերի մէջ
հառաչելով:

Ու տանջւում է տրտմօրօր լռութեան հետ
աշունի

որ յոյս չունի—

աշունի

որ դառնում է ինչպէս գունատ դեղձանամազ
պարմանուհի

աներազ

շուրջը վիհի:

Սե՛ւ է հացը սեղանի վրայ օրերի:

*
* *

Ժայռերի մօտ

ծովն է տրորւում ու ոռնում:

Այս առաւօտ

սուր հովերի հօտը սլաքն

փրփուրի մէջ կոհակների արածեց

ու սրնգախումբ հովիւները եղբրական
անցան:

Հեռւում մի նաւ տենդացնոր հեռականցեց
ու ընկղմեց

Ծովադաշտում սարսափահար խարշափեցին
արիտոնների սպիտակ, հեղուկ տօսախները:

Ջայներ լացին:

Ու մրրիկը ծիծաղեց:

Այս առաւօտ

Ժայռերի մօտ

սիրտս հաթեց:

ՎԵՐԱՑՈՒՄ

Երկինքներից, տաշտ-տաշտ աստղեր թափեցին:
Խորհուրդածին
ու մոզավառ գիշեր եղաւ,
թաւուտ, սաղարթ պուրակներում,
անհունապատ, լեռնաշղթայ բարձունքներում:

Շողակ ու բուստ ու մեղեսիկ,
երկինքներից՝ ծիածան հրաբան՝
օդում մեղմիկ
կայծկտեցին ու անցան,
Ու ձիւ հրաշուրթ, թափահարեց
գլուխը խնկէշ, ասպատակեց
լեռից ի վեր
կածաններով անդնդաստուեր:

Ու ձիւ հրաշուրթ ասպատակեց
գիշերուայ սև կուրծքը ճեղքեց
կատաղօրէն վըրնջալով
ու խաղալով ու ցատկելով:

Լերան գլխին, իմ ձին և ես,

աստուծոյ պէս,
կանգ ենք առել և դաշտի մէջ լախատարած
անհունացած,
խորն ենք նայում խաւարների՝
պլլած շուրջը քաղաքների:

Իմ ձին և ես՝ աստուծոյ պէս՝
տաշտ-տաշտ աստղ ենք նետում դաշտին,
պարտէզներին,
ու հեղանում, առանձնանում, աննիթանում
անծայրութեան ոսկերանդակ ոստաններում:

Ո՛ր ձի հրեղէն,
գմբուխտակոյտ մեծ լեռներով անհունների
լուսականթեղ տիեզերքի
անվերջ համբով սատափաշէն,
ասպատակիր նորէն, նորէն,
ու լինենք լո՛յս՝ տաշտ-տաշտ թափւած
լուծեան մէջ երաժշտացած:

ՄԻԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Տեսապաշտ դաշտ: Հորիզոն՝
կարմրափարդ գարդ:
Հեռուն՝ բռնկած տօպագէօն:

Արդ—
փերթ-փերթ հոգիս վայր է ընկնում
և այրում,
ծռած լերան բաց արգանդի—
և այրում—
կարմիր դաշտի նոր բոյսերի
հրդեհում:

Արդ—
խոհեր սողուն և ոլորուն,
օձանման և պղպաշուն,
մի ահուկի—
հեծող մահն է հրազների—
մի պատուտող—
սիրտն են լափում արեւների—
մի սոսկադող—

ասես գայլի դիակ կրծող—
մի զագրելի
սեւ գաղտնիքի
ասում են սին մեղեդին:

Եւ ես ահա՝ բամբիռ հաթած:
Եւ ես ահա
ինչպէս սպաննուած մի բահանայ,
ինչպէս լինում մի գորտ սառած,
ինչպէս թռչուն գլուխը պատուած:

Եւ ես ահա—
հագած գիշեր,
հագած ամպած ամայութիւն,
սեզամուկի մարած աչքեր,
տարածութեան կոյր լուծիւն:
Ես եմ ահա՝ միայնութիւն:

Փերթ փերթ հոգիս վայր է ընկնում...:

Ես եմ ահա՝ միայնութիւն:

Մի որդ աւագներն է շարժում
անապատում...
Ես եմ ահա՝ միայնութիւն:

Օ լինի, լինի՛, թող լինի
լուծիւն և միայնութիւն՝
պարտէզներում, դաշտերում, լեռներում—
թող լինի...:

ՄԱՐԴԻԿ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

Տուների շուքերում խորտակւած մարդիկ—
խորտակւած քաղաքի սև ծովում տատան—
անկենդան,
մահախոց ու անբոց,
անարեւ, անպարզեւ
նայուածքներ ունեն
ու հիւանդ ժրպիտներ մարդիկ
ունեն:

Ամբոխը՝ սէր ու ոխ — տխուր
բայերով — ներքնահուր
ապրում է, դարձիդարձ շարժում
սէր ու ոխ փոխն ի փոխ հիւսում:

Ու նախախնամական կայ մի բան,
և անխմացական,
այնքան սրտատուայտ, հոգեմաշ
բայերում քաշքաշ
փողոցում ցեխերի՝ արդ ու զարդ
մանող, մանող հիւսք մի բարդ:

Միաձև, միաշարժ, միանուագ
ապրում են ու երգում մարդիկ.
մենակրակ այլում
սրտերի վիհում
ու սպասում օրերի հուրը,
օրերի սուրբ,
սղոցը ու զարկը մրճահար —
մարդիկ, մարդիկ, անդադար:

Նայում է լուսանցքից սատանան կարմիր
ամէնին անխտիր,
շիկահեր օրիորդի զխտերը բարակ
սողոսկող ծերուկի քայլերը դողդող.
բանօրի բաց կուրծքը փողփող.
պոռնիկի լանջերը ծաղկափակ
նայում է սատանան,
ծիծաղում սարսափի ծիծաղով
քաղաքում դժոխածով
սատանան:

Ու հազար դռների առջևը կանգնած
ստուերներ
թանձրացած —
ձեռքերնին գերանդի բռնած —
լաշն, խոժոռ նայածքով ծամում են մի միտք
մի սև միտք
ու զիշերը բախում են կամաց
դռներին
ու խօսքեր են ասում շատ ցած,
պատգամներ են տալիս շատ ցած
ամենին, ամենին:

ԱՂՕԹՔ

Ձիւնի վրայ սպիտակ, սպիտակ
մի աղաւնի նստեց սպիտակ, սպիտակ :
Եւ թեւերով վերաւորուած
սառած

Նա զարնում էր ձիւնը սառանագած,
որպէսզի տաք լինի թեւին
որպէսզի տաք լինի մարմնիկին :

Քայց ձիւնը տաք չտուաւ .
աչքերը սառած
աղաւնին մոռաւ :

Ձիւնի վրայ սպիտակ, սպիտակ,
գլխաւու Սատուած,
դիակը սառած.
Իր բաց թեւերով դէպի բեզ տնկած
ինչ է աղերսում դիակը սառած :

Լսի՛ր մեզ Սատուած :

*
* *

Երկաթ սիրտը ժամացոյցի
բաբախում է ամեն ժամին,
կծկտոցով չորցած կմախքի
մահ է ոռնում անհուններին:

Քոյրի՛կ, լարի՛ր մեքենական
լուռ սոխակը. թող դայլալի,
երբ ժամը նոր պիտի մնունի:

Քոյրի՛կ, լարի՛ր մեքենական
լուռ սոխակը, թող կեա՛նք լինի...

*
* *

Հոգիս մագնիսացած հիւսիս է մագլցում...

Հեռւում

սպիտակ զօղանջը զանգակների—
բաց թեւեր կախարդ թռչունների—
հնչում է դիւթացած լուռ անհունին,
պայծառ օդին:

Երեկոյի

մարմարների մէջ պաղպաղուն,
տենդացնոր ընկղմեցի
վառ թեւերս
ու սեւեռուն
պարզեցի:
մարտդ, սուտակ լոյսերին:

Հոգիս մագնիսացած հիւսիս է մագլցում...

Պաղ ճակատս կռթնեցի
սպակիին, երազեցի...

Ո՞վ պիտի գայ... պէտք է սպասել
կեանքի բեռը պէտք է տանել...
Ո՞վ պիտի գայ, ո՞վ պիտի գայ...

Մետաղ ձայնը զանգակների
ճախր է հեծող հոգիների:

ՎԱՅՐԿԵԱՆ

Մեղամաղձոտ միայնութիւն...
Լուռ կսկիծ՝
հեռից նայող անդունդներից:

Անկարութիւն:

Կծկտում է հովը միայնակ
տանա շուրջը արեւաթագ
ու ծածրում մի ցնդրդուկ...
«պիտ' լինի հով, պիտ' լինի բուր...»

ԿՈՅՐ ՕՐԻՈՐԴԸ

Մռայլ այս միգում,
անծանօթը թեւն է շարժում
հեռուների,
մեղմաւոյց, խոր երազի՝
մութ աշխարհում:

Թախծի յուշեր —
գլխապտոյտ թոյն բուրումներ —
ասում են ինձ՝
ծայնով խորհուրդ, ծայնով պղինձ՝
անյայտ խօսքեր:

Մռայլ այս միգում՝
դրանա մօտ մէկն է անցնում. —
տխրադալուկ
եւ աննշմար եւ անըջուկ
մէկն է անցնում:

1) Ինչպէս տխուր
հեծկտում է մի դաշնամուր

հարեւանի
տժգունադէմ, կոյր օրիորդի
ծնոքի տակ հուր:

Մռայլ այս միգում,
մեղամաղծի այս սեւ ժամում,
անյայտ սուգի
երգը ահեղ, լացը ցաւի,
ո՛վ է ասում...:

ՍՈՒԳ

Կանչ-վայում սրտերում սուգ հագած կանանց:

Լարը մեռելոցի՝ անանց լաց՝
կամաց-կամաց,
սուգերգումով սրաբիտն,
հնչեց սողուն:

Ո՛հ հեկեկում, ո՛հ հեկեկում...
կակծացաւ ախտսում՝
եւ ճիչեր ողբերգական
նոցա համար որ մեռան,
եւ զիշերներ անքուն, անքուն —
յուշերի ջինջ եւ ալեան:

Հրկիզաբոց արցունք,
յուռութւլունք,
առաւօտ աղօտ աղօթք
ու ստուերներին՝ մղձաւանջի շուր.
սլաղատումներ:

Սուգ հագած մայրեր մահերի,
մայրւմ են ողբեր որբերի
եւ հառաչում են բառաչ լացը գառնուկի
մինակութեան մէջ վշտի:

Ապակիացած աչքերով,
օրերով, օրերով,
շէմին առջեւ սպասում են —
սպասում են, սպասում են —
մաշւելով, հեծկտալով,
մատերը կոտորակով:

Կանչ-վայում արտերում սուգ հագած կանանց...

Շրթներնին ջերմոտ, բորբոքած,
դէմքերնին թառամած,
սրտի տեղ վշտերից խածնուած,
մի կտոր միս, մեռած, արինա՛ծ
եւ լաց, եւ լաց...

Կանչ-վայում արտերում սուգ հագած կանանց —
մեռելո՛ց անանց...

ECCE HOMO

Միայնութեան մէջ աղնկէզ,
եւ
փշեայ պսակ եւմ հիւսում
ու սպասում:

Ասում եմ ինձ եւ,
տե՛ս, յոյսերդ մեռած — տե՛ս:

Ծամածիռ ծիծաղ, խնդբունդ հեկեկանք,
ջահերի խօլ խաղ... Հոգիս սեւ մի վանք
եւ սէրս սեղան
զոհաբերական:
Մի տարօրինակ պատկեր անկենդան՝
որ ինձ է նայում, խօսում է որ ինձ...

Ե՞ս եմ, նայում եմ աչքերով պղինձ:

Ես՝ զոհ եւ զոհաբերող.
Ես՝ սուր եւ սուրբ սրբող —
աղպէս եմ, աղպէս եմ...

Ահա ամբողջը քարկոծող, պղծող,
փրվուր ծիծաղով
սփռում է մի ծով՝
և ալեկոծում...

Լսցող աչքերից արին է կաթում:

Հեռում՝ դաշտ ու լեռ եւ մի նանապարհ
հեռանկարում ժապատինացած:

խոպան ու կոպնուտ, մի լերկ նանապարհ
ուրուականացած:

Ես — խաչելութիւն:

Իրենց ձեռքերը թող պիղատոտներ,

սուտ իմաստութիւն

ցկնող ուղեղներ,

մարած հոգիներ սալսրած մահով —

իրենց ձեռքերը թող լուա՛ն շուտով:

Ես — խաչելութիւն

և միայնութիւն

և ցաւ եւ տալտանք,

ողբ եւ հեկեկանք

եմ:

Ես — դիակ պաղ

անդազաղ,

արին, հաց, հոգի,

մեռն մեղեդի տիեզերքի

եմ:

Ես — խաչելութիւն.

և խաչի վրայից երկինքն եմ փնտռում

և ի՛նձ եմ սպասում...

Գիշեր:

Այն ո՞վ է լալիս... Մարիա՛մ, Մարիա՛մ...

Գիշեր:

Ձ Մ Ե Ռ

Սաւանագած դաշտերում
փետրաթափում :

Ճերմակ
նուագ ,
հոյլ-հոյլ ծուխներ ,
թաւ զանգակներ ,
արծաթ ձայնի
արծազանգներ
անապատում ամայի :

Գեղ ու ահեղ մինակութիւն ,
բոյր լուծիւն ,
բարկ մտածում
և սպասում...

Մի ազնաւ
թռաւ :

Մեծ անտառից
ե՞րբ պիտի գայ

նա —
մեծ անտառից :

Ջիւնի վրայ
ոչ մի քայլ կայ :

Լուռ ու ցուրտ
օրն է մուգա
և անարատ
անապատ :

Ե՞րբ պիտի գայ
նա...

ՏՕԹ ՇՈՒՆԶԸ ՀՈՎԻ...

Տօթ շունչը հովի,
անապատի
աւազ է վառում
տժգոյն վարդերի
բաժաններում:

Տօթ շունչը հովի,
թափշ է սրբում
յոզնած ծառերի,
թօշնած բոյսերի
փերթերի վերայ

ու սրտիս վերայ:

Ո՞վ գիտէ, այնտեղ,
անապատներում,
սոսկալի, ահեղ
ինչ դէպք է անցնում...:

Ինչպիսի երգի

հառաչն է լալիս
և սրսբիալով
չոր երկրագունդի
ծառի դագաղում,
ինչ մութ մեղեդի,
հեծկտանքներով
հովի շրթերում
իր սուգն է լալիս:

Յոյլ շունչը հովի
մի շղարշ է յուրի,
ծանր ու խեղդող
և թալկացնող...:

Ո՞վ գիտէ այնտեղ,
անապատներում,
սոսկալի, ահեղ
ինչ դէպք է անցնում...:

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ

Աղօթեցէ՛ք մեզի համար մարտիրոսներ ,
այնպէս ինչպէս ձեզ գծեցին
անյայտ ձեռքեր
մագաղաթի թօշնած կողքին .
նշանման ձեռն աչքերով .
կարմիր քղամիդ
լայն ծալքերով
եւ գօտիով զարդ ի զարդ՝
ուր մեղեաիկ , ուր սուտակ
վառ են տժգոյն բոցերով :

Աղօթեցէ՛ք մեզի համար սրբունիներ —
ինչպէս տեսան ձեզ վարպետներ ,
վանքի խուցի ստուերներում
կամ երազում .
մարմիններով անհետացած ,
աչքեր սառած ,
ձեռքեր նիհար ,
տխուր նայուածք անմխիթար :

Աղօթեցէ՛ք մեզի համար թագաւորներ ,
արեւելքի երեք մոգեր՝
որ մանուկի առջեւ չորած
լուռ , հիացած ,
ոսկեգմբուխտ փիլոնների տակը կորած ,
խունկ էք վառում
եւ աղօթում :

Աղօթեցէ՛ք մեզի համար սուրբ հրեշտակներ ,
բերովբէներ ,
որ կիսածուկ մարդերի հետ ,
տարօրինակ ծաղիկների ,
թռչունների
եւ գոյնզգոյն մեծ տառերի
խումբում յաւէտ
թեւարկում էք խնկաւետ :
Եւ յայտնութեան փողն էք փչում
ոսկի կտրած դաշտերում :

Աղօթեցէ՛ք մեզի համար եւ դուք սուրբեր ,
ոսկեքերան պատկերներ :
Անյայտի մէջ ամայութեան
բիւզանդական ձեւերով ,
դուք գնում էք , անհունութեան
լոյս ապագան պատմելով :

Եւ դուք կիներ , խաչի տակը սարսուացող ,
մայրեր լացող ,
պարզ զիծերով նկարուած ,
զլուխնիդ ծռած

եւ գառնուկի նայուածքով,
նիհա՛ր, նիհա՛ր թուշերով—
աղօթեցէ՛ք մեզի համար:

Մագաղաթի հեռանկար՝
երա՛զ աշխարհ՝
ուր բոցավառ մի նունուփար,
խօլ տեսլային, անկարելի,
լոյս է ծորում անյաղթելի.
ուր անուրջի ծուռ բոյսերը,
խորհրդաւոր հիւր զիծերը
ներքնախորը կարմիր տառի
լոյս են թորում շուրջը բառի—
մագաղաթի հեռանկար,
զիծեր, գոյներ
եւ եօթնանկիւն դուք մեծ աստղեր
աղօթեցէ՛ք մեզի համար:

ՊԱՆԴՈՒԽՏ

Ես պանդուխտ եմ բանդագուշուած
համբաներում խաչածեւում,
բախ սրտերում անտառների
հերկուած կուրծքում ակօսների:

Ես պանդուխտ եմ խօլ ցաւերի,
միսը կրծող,
անասելի,
գայլի պողպատ ակռաների
խայթով այրուող
տանջանքների:

Ծարաւ հոգիս ունի մի քոյր
նա էլ ինձ հետ ուղեւոր է,
նա էլ հինուց սգաւոր է.
Ծարաւ հոգիս ունի մի քոյր:
Անունն է իր Սուրբ Խենդութիւն.
Իմ խոհերիս խաչում խաչուած,
եւ հովերի ողբով սառած՝
բախտիս ճրագով

եւ աչքերիս հիւր լոյսերով
հրդեհացած:

Անունն է իր Սուրբ Խենդութիւն:

Սիրտս ունի մի մռայլ եղբայր .
անունն է իր Անօթութիւն:

Պատուած , աղտոտ

շրթունքներով

եւ հիւանդոտ ,

սատկող շունի մութ աչքերով ,
նիհա՛ր , նիհա՛ր ձեռքերով :

Անունն է իր Անօթութիւն:

Ես պանդուխտ եմ բանդագուշուած
համբաներում խաչածեւած
ուր սողում են հետս ընկած
ուխտաւորներ սարսափալաց:

Ոհիրը լուռ . տժգունադէմ
բշում է ստուերն իր երազի ,
ածում է սազը մեռելիքի
եւ ծամում է

սառ աբիւնը ծաղիկների ,
Պռնիկը մռայլ եւ սիրադէմ ,
նոր սրնգութեւ
եւ վէրքերով բիւր զարդարուած:

Հով եւ անծրեւ եւ փոթորիկ ,

սրտակտուր սուր քութակներ ,
սարսափ պարող ուխտաւորներ . —
հով եւ անծրեւ եւ փոթորիկ՝
որոտում են բամբ համերգներ
երգեհներով մահա՛հրաւէր ,
համբաներում մռայլ , վշտաբեր:

Ես պանդուխտ եմ բանդագուշուած ,
բաղդի պողպատ դաշոյններով ,
յոյսի երազ հմայքներով
ընդմիջտ , ընդմիջտ վիրաւորուած:

Ես պանդուխտ եմ բանդագուշուած
համբաներում խաչածեւած ,
բախ սրտերում անտառների
հերթեւած կուրծքում ախօսների:

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Ահա խոհերիս մայր եկեղեցին
վառուած ջահերով խօլ տեսիլքներիս,
ուր ողբ է լալիս
խոհարն ու դժբաղդ մի Աստուածածին:

Այնտեղ եղերգի եւ վեհ վարդապետ,
եւ պատարագիչ նոր խորհուրդների,
սաղմոս եւ ասում ասուպների հետ,
ծնծղայ եւ շարժում խայթող ցաւերի
եւ խաչուած մարդի հոսուն արիւնից,
սպաննուած մարմինից՝
ոսկեզարդ սկիհում իմ տաղերգութեան,
մասունք եւ վառում հեծող տրամութեան:

Յանախ ծալների վարդեր եւ բացում —
բիւրեղ ու լուսեղ
հազարականթեղ —
վեհ կամարների լայն գիծերի տակ
եւ օրհներգում եւ, եւ տաղ եւ ասում
վառելով յոյսի մոգական շամիրակ:

Յանախ լացերի հեղեղն է շառաչ՝
որ սրտակոտոր
սուր վայրմաներով, ինչպէս մղձաւանջ,
գալիս է ծածկում աղօթքս տխուր:
Նամ լուսիեան մէջ հոգիս է ողբում՝
մենաւոր, դժբաղդ: Սեղանի առջեւ
գահաբերական հոգիս է տուայտում
կենաց սեւ գրքի խօսքերից անթեւ:

Գիշերն է գալիս: Ի որ դազաղների,
մեռած յոյսերի,
շարքերն են շարում քարերի վերայ:
Մութերի խորքից մի խօլ արեղալ,
ծնորի մէջ բռնած իմ սիրտս պատում,
անկող ձեւերով,
սուկալի տեսքով,
սողուն ինչպէս օձ,
ստում է լալով մի սեւ մեռելոց:

Եւ կանչում է ինձ
իր ծալնով պղինձ՝
սեւ պատարագի այդ հրէշ արեղան,
եւ մենութիւնը լափող արեղան:

Ծուռ սանդուղներով մենք բարձրանում ենք
մի գանգակատան
բարձր կատարը՝ աղաղակում ենք
դէպի լեռները,
դէպի աստղերը,
անհունին խապան,
այրուող դօղանջի հրդեհ նետելով,
պատում սրտերի արիւն թորելով:

Ո՛չ մի պատասխան: Լռում է Աստուած,
լռում է երկինք ոսկիով ցանուած,
լռում է բնութիւն:

Ահա՛ մենութիւն...

Անձայնութեան մէջ եկեղեցիիս
լռում է միայն կոփիւնը սրտիս,
պատուած իմ սրտիս:

Էսէ՛ր, ո՛ւ մարդեր: Ահա՛ մենութիւն:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Դայար դաշտերը մեր հայրենիքի
մեղեղի ունին
մկամաղծութեան, տառապանքների.
ու սրսրփաղող,
ու կողկողագին
ունին սուգերգում ուղիքը խայթող:

Լեռները մեր լուռ, սառած, աղւոր.
անդունդ խոհերի զաղանիրներ ունին
և յիշատակներ
ողբերգութիւններ,
ծալ ծալ ժողոված, այնքա՛ն անաւոր:

Մեր աղբիւրները աղամանդափառ —
հատագալթաթոր կարկաչուն արև —
փշտի անհամար
ծայներով լեցուած,
երգեր են տանում, երգեր վայրապար
մեր հառաչանքի շեշտով դաշնակուած:

Մի ժանտ գաղանիք կայ հեռանկարի

ալեծութի զծի ոլորտ մներում
և թաքնուած մի միտք երկնեանց լոյսի
արիւնուշա ոլբի կայծակ ոստերում:

Այտեղ տանջանքներ,
յու ստնատու մներ
սուր ակաւներով սրտեր կրծեցին.
այտեղ
լոյսի տեղ
ստակումի օծեր
նենգութ ոստերով պարեր բռնեցին.
այտեղ զժոխքի սեւ փողը նկեց —
սեւ փողը ոճիւր ոռնացող կանչի.
պատուած միտքի ծնծղանք ծայնց:
Այտեղ սողացին ստուերները մանի:

Մեր հայրենիքը — ահռելի՛ կրկիր —
աղբատ ու վերքոտ,
զժբախտ ու բորոտ,
ոսկայն այնպիսի — հրաշքների՛ կրկիր —
մի զարմանահրաշ, վեհ հոգի ունի.
սուրբերին յատուկ այնպիսի եռանդ,
ու հզօրի սիրտ աղամանդ՝ բանդ՝
որ ոչ մէկ Քրիստոս կարող է անցնել
խոսքան դաշտերից
ու սառ լեռներից.
առանց որ ափ. Պէտք է աղօթել,
ա՛յս է կրկիրը մեծ տանջանքների,
երազ բանդակող ապագայ կրօնքի
և աստուածաշունչ խօլ մարտիկների:

ՏԵՍԻԼՔՆԵՐԻ ՕՐԻՈՐԴԸ

*E quella di cui ancor
piangendo canto...
Petrarca. Trionfo del-
la divinità.*

I.

Այսօր տեսայ, օրիորդն իմ փողբողենէջ
արտի սրտից ոսկեղէն,
հիր, յուսափառ
մի լալազար
քաղեց, զնաց յուրօրէն:

Սաղապանեմ իր քայլերից
նոր ծաղիկներ բարձրացան
և յուստուղ իր ձեռքերից
բոցեր իջան ոսկեման:

Յրիորդն իմ, շամփուշ ձայնով, բոյրատիւն,
մեղեղնագեղ երգերի՝
նախորդ պարզեց տարփալի
ու, բըռնկած, հողմնասարսուռ քղամիտով՝
արաբ դարձրեց փոթորկալից բենեզ ծով:

Յրիորդն իմ, երազների թեւ մաքուր,
խորհուրդների դաշն հուր,
տոռներն արտիւնց երկնալուր
և հեզասահ, մեղմ նեմով, պերճապանոյց:

արիւիաշուք ձեւերով,
արտը ջահեց,
արտը վառեց
գոհարներով, գոհարներով:

Այսօր տեսայ օրիորդն իմ փողփողկենէջ
անուրջների արտի մէջ:

2.

0) վառ երազ, պահիր լոյսդ անյեղլի:

Հոգիների թարնաթարուր բանայի,
հեղեղ սիրոյ արիւնագարդ օրերում
և ձայն ողբի միայնակ զլորուող վիհներում,
անուրջաթիւ պարմանունի,
տեսիլք ներկայ և սխրայի,
ազաւնապերն և փափկարայլ,
խորհուրդափայլ—

Օ իմ օրիորդ՝ պահիր լոյսդ անյեղլի:

Դու հաց լուսեղ —
համեղ, համեղ,
դու շատ մարտը
փողփող աղբիւր,
դու տենդերի ջահուն նաժիշտ,
անհունների նուրբ երաժիշտ,
դու համաափիւռ
փարդի փերթեր ցանող զեփիւռ,

դու ոսկի խօսք այրուող սրտի
դու նաճանչներ փունջ փունջ կտրող գերանդի:

0՝ վառ երազ, պահիր լոյսդ անյեղլի:

3.

Վերացումով դեղեւուն և հոգեւանջ
սահում է թռիչքս դէպի բեզ
բայց հողմարք՝ խաւարի շունչ անճանանչ՝
մարում են տենդս աղեկէզ:

Ուղին մթին
օձապտոյտ՝ միայնակ ու սին
երկինքների խօրերում
կոյր նայումս արտի, մեզ է նայում:

Ուղին մթին
անկումների, պատրանքների
դժբաղդութեանց, սև վշտերի
ուղին մթին...

Այս ժամը նոր, ժամը տխուր
սուրի պէս սուր,
մղձաւանջի ցու է մանում

զիշեր հագած համբաներում
և վերքերի սուտակներից
ու սուգերի հեկեկանքից
հողմերի սառ փետուրներով,

մըրկաբեր բամբ ձայներով,
այս ժամը նոր՝ շղարշ է հիստում
անդունդներում:
Ա՛հ իմ առախը, անհուն կրակով ջահաւ որու արծ
եւ երազով կենդանի,
աչքերիս մէջ, սպիտակ լոյսդ կանթեղացած
թո՛ղ աղամանդ
արցունք լինի,
ու վանեայ բանտ
պատրանքների
թո՛ղ լինի:

4.

Յէս զիշեր է: Սենեակիս մէջ սողուն ստուերներ
լուծիւններ,
մոթերի հետ մեղմատատան
ու անկենդան,
կոյր եւ տխուր օձերի պէս՝
տե՛ս, տես —
ման եւ զայիս կամաց, անլուր,
ու սրտիս վրայ սրբում մի սուր:

Հեծկլսանի:

Դիտեմ, գիտեմ, խառարների մօտը խորհուրդի
հսկայ լուծը անտանելի՝
պիտի մարի, պիտի մարի
հեկեկող առկայծումը բո կանթեղի:

Մի ողբ:

Սենեակիս մէջ, նրազը յոյսիս
իմ արիւնիս բոցն է լալիս:
Քե՛զ եմ կանչում բառերով վառ
անմխիթար —
կո՛յս ձիւնաթոյր կոյս երկնատուր,
թո՛ղ բարձրանայ ձայնդ մարտի
իմ տանարում տրտում ու լուռ:
Թող բարձրանայ ձայնդ մարտի...

Աղօթք:

5.

Աստղս հեռաւոր՝
արիւն ու ոսկի
կաթիլ կաթիլ թորելով՝
լեցրեց իմ սկիհ
հոգիների հառաչով:

Աստղս հեռաւոր՝
սեղանս վառեց
զոհաբերական
աղօթքներով հրաշագան,
եւ պատարագեց
պատարագով լուսացան:

Խոր անդունդներից
լուսահատութե՛ն՝
հեռուից, շատ հեռուից,
երկրագունդի սառած

ողբը ամպամած՝
փաթթեց ինձ նորից:

Աստղս հեռաւ որ՝
աղօթքս օծեց
յոյսիս թկերով,
բամբիւս լարեց,
ու աշխարհների
ու երկինքների
հեծեծող ցաւով՝
յոյս երգս հիւսեց:

6.

Տեսէ՛ք, տեսէ՛ք,
լուսնայ թեւեր արծաթ փռելի են ցանում
օդերի մէջ զմայլուն:

Տեսա՛նք, տեսա՛նք,
հրեղէն մի ձեռք վարդ փերթեր է նետում,
դաշտերի վրայ դողուն:

Տեսէ՛ք, տեսէ՛ք,
խօյ մի նայուածք բոցի թովբեր է թորում
բոյսերի մէջ սարսուռն:

Տեսա՛նք, տեսա՛նք —
վեհ մի տեսիլք սուտակ ցօղել է մանում
լուսնեան հետը անհուն:

62

7.

Ժամն է այս յիշումների: Շողշող
նաճանջը քո նայուածքիդ, այսօր
նոր — նոր
սահումով, եկաւ ծածկեց մարտող
շիրիմը, շուքերի մէջ տուայտող
օրտիս,
ու շղարչեց, կակիծներով այրուած,
ողբագին, հեծուն վիհը հոգիիս:

Բառերդ վանկ վանկ հնչող, մի հեզ
սուգերգի մեղմը մնչուն բերին:

ինչպէս
երբեմն անյայտ ծայներ, հին հին
յուշերի սօսաւիւն են ձօնում,
օրերի ծածան ցաւից բաղուած —
մութում՝
ներկայի ողբը լալով շատ ցած:

Ժամն է վառ լինելութեան, յոյսի,
լոյսի —
թեւերիդ դիւթագեղ, բխրեղ
փաթթումի, հրաշայի եւ կանթեղ
Ժամն է այս վերայիշումների
եւ սիրոյ, եւ տուայտող իղձերի:
Օրերի գերեզմանում մի վառ
լալագար ջան է բոցում, գոհար
գալուստիդ ողջոյն տալով բուրվառ:
Գիշեր:

Ժամն է այս խորհուրդ՝ ուր յոյս ուր սէր
բացում են բերովբէի թեւեր:

63

Պարտէզիս մէջ, լուռ ու մռայլ
պողպատուած են ծաղիկները —
խորհուրդարեր ու հոգեզմայլ:

Խիա ծառերի տերեւները
ոսկեթափուն փայլիլլումով
խարշափում են թառամելով:

Երեք վարդեր՝ մունջ սրգաւոր,
ուրուատեսիլ, արտասուածքով՝
մոմերի պէս ձեռնելային՝
սուգի վրայ աշնանային՝
լոյս են թափում արիւնւածին:

Մոմերի պէս մեռելային...

Ծառուղիից լայնատարած
մի վեհ հրեշտակ, կամաց-կամաց
բարձրանում է դէպի Աստուած:

Սրեւելքում,
բազմաերանգ կրակներում,
ապօկալիպս մի ծուռ սանդուխ՝
հաճանչներից հիւսուած զմրուխտ՝
ծածան ծովում անհունների
կարկառում է մի խօլ ուղի:

Մի խօլ ուղի, մի խօլ ուղի՝
անդունդներում հոգիների:

Մրրիկ եւ հուր բախում են անյայտի մեռած
տարածութիւններում:

Լուսթեան կանչը՝

ծափ ծափ ալիքների արծազանգում
շառաչ շունչ —

լուսթեան կանչը անհունի եզերքում՝ ար-
գանդը բացուած մի վիհ՝ տատանուելով սողում
է:

Բայց շամանդաղի միջից տարօրինակի ահա
հառազայթը շամբշութեան —

սուր,

վառ

թել՝ արծաթեայ կրակների մէջ կարմիր:

Եւ լուսթիւնը արեւների,

պտոյտի հետ աշխարհի

ու մահի

հետ —

թեւ է ու բոց՝

հոգիների վանեայ ամբոց:

Սրտերի հեզ հրազ,

տիեզերքի նուազ,

սրբութեան մեխակ —

օրիորդը իմ փողփողենէջ՝

կանթեղ է անշէջ:

Երազի նման
կախարդ մի նշան,
փայլով դիւթական,
օրիորդը իմ լուսանուագ՝
ուղի է սուտակ:

Խորհուրդի շուշան
շամբուշ, ոսկեման,
աս'տղ սիրական —
թեւարկելով հեռուներում
նա ինձ է կանչում:

Ահա իմ հոգիս
զալի՛ս է, զալիս...

ԱՂՋԻԿ ԾՈՎ ԱԶՔԵՐՈՎ

— Աղջիկ ծով աչքերով, ծովը քեզ հօրը համբուրեց:
— Սիրական ուրկի՛ց եկար:
— Աղջիկ ծով աչքերով, արեւը քեզ ինչպե՞ս գրկեց:
— Սիրական ի՞նչ ես ասում:
— Աղջիկ ծով աչքերով, լուսինը քեզ ինչո՞վ ծածկեց:
— Սիրական հի՛շտ ես ասում:

Ահա նորից մարմինս հրկիզաշունչ
մահազանգն է զարնում արիւնիս:
Ահա նորից երգերս ուրուատեսիլ
խարոյկներն են վառում հոգիիս.
Ահա նորից գլխիկոր,

սրտատուփ
ալիքները՝ հծծիւն ծովաբոլոր՝
խօյ իղձերիս տենդերն են փրփրբում. —
առնակորով
եւ անվրդով
խօյ իղձերիս տենդերն են փրփրբում:

Հոգիս՝ արին արինիս,
հոգիս՝ հոգի հոգիիս:
Սաթ, մուշկ եւ մուրա
նոր մի խորհուրդ
եւ լո՛յս եւ յո՛յս
բոց պարերիս, որ դառնում են խելակորոյս:

Հոգիս՝ արին արինիս,
հոգի՛ս՝ հոգի հոգիիս —
բառերդ սիրադեղեւ,
ոսկեթեւ՝
սրտիս համար նոր պարզեւ՝
վայր են իջնում հեւ ի հեւ,
ինչպէս փերթեր վարդերի
շրթունքներից հովերի:

Դու ասացի՛ր, որ գլխիկոր, դաշտերում
նոխազաշունչ պար եմ բռնում ու սուլում
եւ խօլահեւ զինիննրով զեփիւռի՝
տենդն եմ վառում արինակաթ իմ սրտի:

Դու ասացի՛ր, որ անտառում, թրթռող
փողն եմ փչում կանչումների խարշափող
եւ խեղդում եմ սօսաւիւնը խորհուրդի
եւ սուրալը անդորրութեան հոգիի:

Բայց չասացի՛ր՝ ո՞ր գամերով սատանան
իմ ձեռքերս արիւններով ողողեց.
բայց չասացի՛ր՝ ո՞ր մուրմներով սատանան
իմ գլուխս խոր վէրքերով զարդարեց:

Ա՛ռ վիրաւոր այդ գլուխը,
ա՛ռ արինոտ այդ ձեռքերը —
համբուրի՛ր, համբուրի՛ր...

Ահաւասիկ —
հաց, պտուղ եւ ծաղիկ
եւ վառ արին՝
անտառի սօսաւիւն,
աստղերի հծծիւն՝
եւ խօլ պար
ցաւահար,
առջեւ բազինիդ շարած տխրաշար
մի համբոյրի համար:
Տո՛ւր համբոյրը, հրկիզի՛ր:
Անապատը հոգիիս
հրկիզի՛ր. —
հոգիս՝ հոգի հոգիիս
հոգիս՝ արին՝ արինիս:

ԿՈՅՍԵՐ

1. Վառ բաժակ ծաղիկի, ծիծղուն գոհար՝
դաշտում դալար:

Հովեր անուշ, հեզ, ոսկեխանդ,—
անդորր օրօր...

Երբ որ՝

մեղուն հարբած

խօլ սէրերով, վարդի վրայ՝ տենդ վառուած՝

թեւն է շարժում շատ կամաց,

շատ կամաց,

և բոյր ու բոց ծրծելով,

մարուելով

մեղր է ըմպում խենդացած —

կոյսը մնում է զարմացած:

2. Արշալոյս:

Թրթռուն, ծաղկաթիթեռ

մեղուններ,

բոյնից, հոյլ հոյլ, դէպի բոյր,

դէպի յոյզ

անցնում են դողդող՝
բազմափող:

Վարդ

կարմրագարդ,

լուսարար տօնավառ,

առաւօտի պայծառ օդումը գոհար,

քնքուշ, անոյշ եւ անարատ,

մի քիչ գունատ

կոյսը,

մեղունների արծաթ լոյսը

նայում է եւ սպասում

պարտէզում:

Հաճեցոյր՝

թոյն ու մեղր բազմահրապոյր —

համբոյր, համբոյր

ուզում է նա:

Ահա

եկա մեղուն զինովցած.

զիրկը բաց —

կոյսը եղաւ վա՛րդ բացուած:

3. Վարդ, նունուփար, շուշան, մեխակ եւ յափուկ՝

ժերթե՛ր տամուկ,

դողդող սէրեր

ու խօլ յոյսեր —

կոյսե՛ր, կոյսե՛ր:

ՀՐԱԽԵՐ

Տուր
հուր
ծեռքդ
ծեռքիս —
այրուի՛մ:

Հոգի՛ս,
սիրտ իմ
տխուր
ու լուռ —
սա՛ն, սա՛ն —
տե՛ս,
ինչպէս
անլոյս
բոյս
սուգ է
պահոււմ
իւր նինչ
վիհում:

Տո՛ւր
հուր
ծեռքդ
ծեռքիս,
հոգի՛ս:

Եւ տուր
մի լուռ,
մի վառ
համբոյր,
ո՛ր բոյր
որպէս
զի
լի
բո յոյս
սէլով՝
փաթթեմ ես քեզ
նոր հրդեհով:

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ

Երկու մոմեր
առջևը սէւ դազաղի,
ուր մի աշխարհ
անդրնդապար,
ծայներգումով սօնատի,
կսկիծներ է հառաչում՝
լալիս, ողբում:

Մատներիդ տակ ծնունդ, մեռնող,
խուլ նուագներ ու կայծկլտող
արծազանգներ՝
սուգ են ասում, ողբ աղեկէզ
յուշնր, յուշնր
լուսնաներես
ու աչքերդ վառ ու տրտում
սրտիս մէջն ես ընկղմում:

Ստեղծներ դեղնած փղոսկրեայ
ողբ են փշրում ապակեայ
եւ պաղ արծաթ հնչիւնով
զարկ են զարնում վազելով,

կամ բոց թափով՝
ոսկեծառի խարշափով՝
դողդողում են մեղմածայն
եւ կանչ կանչում ողբածայն:

Լարի վրայից մի սառ արցունք —
կաթիլ արցունք —
վայր է իջնում սարսուռով,
մինչ դազաղը հեկեկալով
լաց է ասում
մեր սրտերում:

Լարի վրայից կաթիլ արին —
մի բիշ արին —
հեռուններում անջրպետի
վէրքն է վառում մի հրեշտակի՝
մինչ դազաղը սրտիալով
հոփերի բամբ եղերերգով
պատասխան է հառաչում —
մեր սրտերը փոթորկում:

Ու գիշեր է սենեակում...
Ու աչքերդ մոխրագոյն,
դէմքդ տմոյն —
հեռու, հեռու աշխարհների
հաճանքներով լուսաւորում —
առջևը սեւ այս դազաղի՝
առասպել՝ են կանթեղացած:

ՕՐԵՐԻ ՊՍԱԿԸ

1.

Առաւօտ: Բարի լո՛յս, բարի լո՛յս,
խօլաթեւ արեւ խելակորոյս.
մո՛գ հառազայթաւառ
պա՛ր. —
դարձիդարձ հախարակ լոյսերի՝
կանթեղ պարմանուհի:

Բարի լո՛յս, բարի լոյս ամէնին՝
դաշտին, օդին, ջուրին, թռչունին,
ոսկեզմբուխտ, պղինձ
արծաններին եւ ինձ:

Այս գիշեր բուն չունեցայ՝
տանջուեցայ:
Եօթնակուայ պառաւ կիներ
չոր, Թառամած բերաններով,
ծուռ ու փտած ակռաներով,
դառնութիւններ
կամաց, կամաց
ծամեցին:

Առաւօտ .

վե՛րջապէս առաւօտ՝ մարմար սար :

Առաւօտ՝ հուր տաւղահար

երազապար՝

երաժշտի՛ր , երաժշտի՛ր ,

լոյս տաղեր սիրայոյգ :

Երաժշտի՛ր ,

որպէս զի լինի յոյս

եւ արեւ

եւ մարդ լինի երկնապարգեւ

տաղերգութեան մէջ բնութեան

եւ լինի թեւ

արարչութեան :

Առաւօտ բազմաթիթեւ .

լուսաւոր լեռ .

լուծեան փետրաշրջուն՝

կտոր անհո՛ւն :

Առաւօ՛տ արեւայոյգ —

բարի լոյս , բարի լոյս . . .

2 .

Քեզ հետ միասին

կոպնուտ համբան մագլցեցինք ,

բլրան վերայ վարդաբոլոր՝

սողուն համբան օճաղոր :

Քեզ հետ միասին

այծտերեւի փունջ փրցուցինք

եւ ժողվեցինք

ապրիմ-մեռնիմ ու թէյվարդեր ,

նախշուն , ցայտկուն մարգարիտներ —

քեզ հետ միասին :

Լիճք հեռում հայլի էր փառ .

մայրիներով ակնապարար

եւ օդն էր ջինջ , թրթռուն եւ զով՝

բուրումնալից կարկաչներով :

Թեւ թեւիս ,

քեզ հետ միասին , ո՛ր իմ հոգիս ,

մենք գնացինք մի ծառի տակ ,

ուր կզկզող կար մի առուակ
ու նստեցինք—
երազեցինք:

Բոյսերի մէջ
լալազարներ փողփողէնէջ
լայն բիբերով մեզ նայեցին
ու իրենց մէջ փափսացին:
Դեղեւաթիւ թիթեռնիկներ
անցան ասես ծաղկած բոցեր
եւ թռչուններ՝ խոնարհ երգի,
դալալլումի
պարզ խօսքերով մեզ խօսեցին:

Ես քեզ սիրոյ բառեր ասի՝
պայծառ հոգուդ մէջ նայելով.
աչքերիցդ լոյս խմեցի՝
խենդանալով, խենդանալով:

Ծաղիկները արեւաքաղ.
հաճանքներով՝ փայլուն մետաղ.—
թրթռացին նորից, նորից —
սէր քաղելով մեր համբոյրից:

Քեզ հետ միասին
կոպտուտ համբան մազլեցեցինք:
Թեւդ թեւիս,
ո՞ր իմ հոգիս
քեզ հետ միասին,
բըլբան սիրտը խարոյկեցինք:

Լինի ափում՝
նաւակների սարսուղող թրթռում:
Ամպն է կապոյտ,
ջուրն է կապոյտ՝
ու արեւի համբոյրի տակ կոհակներ
լոյս են եւ ձիւն՝ լուսափրփուր փեթակներ:

Հազար ծաղկունք, բլուրների բոյրաթոր,
շրջաբոյր
գիծն են վառում,
բուրվառում՝
թէյվարդերի տժգունաշող հմայքով,
ժրպիտով:

Նոնիները, մտածկոտ եւ տխուր,
ամպն են դիտում ծաղկահուր
եւ լուծեան շղարշից,
զմրուխտ ցանող ստուերների խորհուրդից
դմալացած՝
լուր են սպասում ու սարսուռ շատ կամաց:

Եւ հրդեհ է:
Պարտէզների եռուն կեանքում՝ նոր, սողսող,
զոյնզոյն հախրող,
թիթեռաբոց
եւ հրաշալի եւ մոգական, հազար—օձ,
վեհ հրդեհ է:

Ճառագայթներ, փարփա լոյսեր, բոյսերին
եւ ծառերին
ծաղկածման սէր են բաժնում եւ ափում
կոհակածափ՝ աղամանդ են փըշըրում:

Այսօր այստեղ
ո՞վ է ցանել փերիւզաներ ամէն տեղ:
Ամպն է կապոյտ,
ջուրն է կապոյտ,
հոգիս վառուած, օդում լո՛յս է գինովցած
եւ մեղու է խենդացած:

Այսօր այստեղ
ո՞վ է ցանել փերիւզաներ ամէն տեղ:

4.

ՊԱՏԱՐԱԳ

Լալազարներ՝ բոցափառ սարկաւազներ,
ոսկեայ դաշտի ալեծուփ պատարագում
ուր ծնծղածայն միջատներ եւ թռչուններ
մունջ օդերին ու ջուրերին տաղ են ասում:

Զիթենիներ՝ կաթնադէմ մայրապետներ՝
ծունր են դնում թրթրող շղարշներով,
պայծառ օդին թորում են նոր հաճանքներ
ու շողերը բռնկում են արծաթներով:

Ճալուռները սղոցով հռնչում են
հին սաղմոսներ ծառերում սարսուղող:
Շոճիները մտածկոտ առկայծում են
լինի անուշ արտունջը անհունաշող:

Պատարագ է, պատարագ, այսօր դաշտում՝
ուր բոյսերը նորանոր շապիկներով
բուրվառներ են օրօրում, խունկ են ծխում՝
ցորեններին իրենց գլուխը խոնարհելով:

ԿԷՍ ՕՐ

Տե՛ս,

ինչպէս

նութ նութ կախուած ողկոյզները լոյսերի
ժամը անդորր

զարդարեցին մանեակներով ադամանդ:

Թրթռուն, սահուն, շերեփազի նաճանչներ
անցան,պայծառ օդում լուսեղ յոյզեր վառելով
մեղմատատան:

Դաշտերի մէջ

արեւաթափ արծաթները պըլպըլուն,

ասես ջրվէժ,

ողողեցին ալիքները ցորենի

և հիւսեցին

թաւ շականաչ, յակնթաթել մի շղարշ,
անշարժ:

պարտէզների արտացոլուն բեհեզով:

Մի կարմրալանջ, նռենիի հիր հիւղեց
երգ ասեց.ծայնը փորձեց ելեւջուն կարկաչով
ու լռեց:

Շարժեց թեւը հռնչոցով նպուռը

և կանգ առաւ՝

այո բոյրը թաւ

այս լուսթեան ծանր հուրը ըմպելով:

Կէս օր:

Հրդեհումի ժամն է՝ աղուոր, արեւաթոր —
անդորր, անդորր...

Ո՛ր սիրունի,

այս մունջ ժամին ծաղկածլման հեղեղի,

գնանք ափին կարկաչավազ աղբըլի

մօտը նստենք

և թեւ թեւի

լռենք, լռենք...

ԵՒ ԵՐԳԵՑԻ...

Օրերի հոյլ պսակը զլիսիդ
հարս նազելի.—
արևի վառ հեւքը դէմքիդ
հարս նազելի.—
յոյսերի խօլ խօսքը բերնիդ,
հարս նազելի —
լիճերի պարզ հայլին ձեռքիդ,
հարս նազելի.—
անհուն շողող հմայքը ձայնիդ,
հարս նազելի.—
անդունդ բռնկող կրակը սէրիդ,
հարս նազելի,—
շրշիւնը թաւ ոտնածայնիդ,
հարս նազելի.—
նունաշու բոցը կուրծքիդ,
հարս նազելի—,
ու մարգարիտ փայլը վիզիդ,
հարս նազելի՝
իմ օրերի
լուծեան տակ բըռնկած
սփռիանք են՝ անոյշ լաց...

ԱՀԱԻԱՍԻԿ...

Ահաւասիկ, ո՛ր բոյր, մի քիչ արեւ,
բերկրանքը վարդերի, յոյսի պարզ թեւ,
բոցը արիւնների, գոյները վառ
խորհուրդ ծաղիկների՝ բիբեր պայծառ:

Ահաւասիկ ձայներ համերգների
դալլալը հոժ՝ անտառների,
վարսեր հուր հովերի եւ գոհարներ՝
խոտերի մէջ բացւած բոց նայուածքներ:

Ահաւասիկ, փունջ փունջ քաղուած, իմ հին
պատրանքներիս ողբը անդունդածին,
լացերի աղամանդ շողքը լուսեղ՝
հոգուդ առջեւ դիզած ցաւը բիւրեղ:

Եւ տրամութեան կոժը, մունջ ու մնչող՝
օձերի զաղտնի ձայնով ստուերներ երկնող,
եւ հեծկտող արիւն՝ շիթ շիթ թորուած
եւ խոհանքներ սեւ մի վիհում քաղուած:

Երբ ժամը զայն ո՛ր քոյր, եւ ես ընդմիջտ
մարեմ կեանքի նրազը այս բազմավիշտ
եւ ընդգրկեմ անծայր եւ պաղպաղուն
հողերի տակ հեծող ծովը ծփուն. —

Երբեմն ե՛կ, նստի՛ր շիրիմիս մօտ
եւ հուր մատներովդ, այնքան կարօտ,
այս յուշերի թրթռուն ծաղիկներից
այս յոյսերից եւ ցաւ բերող յոյսերից,
շուշաններից գողուն բխր ժամերի
եւ այծտերեւ բոյրից մեր օրերի՝
պսակներ հիւսիք, ո՛ր քոյր, սուգ վառելով
շիրիմիս վրայ, կանթեղ քո մատներով:

ԲԱՅՑ ԱՌ ԱՅԺՄ ԻՄԱՆԱՆՔ

Դու եւ բնութիւն
նոյն տեսիլքի թեւումներն էք գոյնզգոյն,
նոյն համերգի տառահարուն ձայնաթափ,
նոյն հեկեկուն, կոհակամեւ մի ծովափ:

Իմ սրտիս մէջ
լո՛յս էք անշէջ
եւ դարձիւարձ հոգիների վառվռուն —
հո՛ւր էք անհուն:

Երբ կուրծքիս վրայ
եւ սեղմում եմ տենդիդ հիշը շափելուայ,
երբ բերանիդ կրակն եմ խմում մեղրածոր,
աղու՛որ, աղու՛որ,
երբ բիբերիդ ճահանչ հմայքից խնդացած՝
եւ վառ մեղու,
գինարբու,
բացումս վարդիդ բոյրն եմ ըմպում սիրազգած —

համայն կեանքի սրտը փումն է որ իմ մէջ
ջահաշէջ —

իր լուսազարդ հողմադեղեւ վազումով
ծփծփում է խելակորոյս մի նոր ծով:

Երբ արեւը ծիւն է ծիւնում աշխարհին՝
կտոր-կտոր ծուէններով աղամանդ,
եւ սքանչախանդ՝

ծաղիկները թեւ են պարզում լուսածին
երկինքներին — եւ թեւերս աղեկէզ
երկարում եմ հիացումով դէպի բեզ:

Եւ մենք բեզ հետ

լինելու թեան ամբողջական եռումի

հո՛ւրն ենք յաւէտ.

տիեզերային աստուածական կոփիւնի՝

զարկն ենք մնչող՝

տարածութեան լուրթեան մէջ մեղմադող:

9.

ՊԱՏԿԵՐ

Ճառագայթները արեւի
աղամանդ են թմբրկում
դողդող ջուրի վերայ լինի:
Մի առաջաստ շատ հեռուում,
լայն թեւի պէս թռչունի,
կարծես պիտի ընկղմի.

Մի նոխազ՝ պար է պարում
ափում:

ԵՐԵՎՈՅ

Նռնիկի ծաղիկները թաւշակարմիր
 եւ լուսնահիր
 թիթեռները՝ երազաթիւ
 այրուեցան,
 մայրամուտի շղարշներում
 եւ մայր մտան
 երեկոյի թուխ անծայրում:

Մեղմ գեփիւռը օրօրուելով,
 պարզուկ, անդորր,
 թափ փարսերով
 շոյում է դաշտ եւ բլուր եւ ձոր
 ու մանկիկի բոյրածորան նման շունչին,
 արփիամեռ համբոյր սփռում բուբուններին:

Աստղը տժգոյն, հագիւ ծնած
 ինչպէս մարգրիտ դեռ նոր բացուած՝
 հիանում է ձիթենիի արծաթ փայլով
 եւ մեռնումով

ծաղիկների եւ գոյների,
 եւ մեռնումով
 լուսացնցուղ թիթեռների:

Աստղի հետ աստղ՝ ե՛կ սպասներ...
 Տո՛ւր համբոյրը՝ ե՛կ սպասներ
 խաւարը նոր գիշերների
 ու պլպլուն աշխարհների
 հմայքը լուսեղ
 եւ խորհուրդը հազարկանթեղ:
 Ու եկ լինենք, ինչպէս երկու համեստ նըրագ
 առջեւ մեր անյայտ բաղդի —
 լինենք ինչպէս ջերմ սփռփանք
 քաղուած սրտից աստուածների...

Ու ե՛կ լինենք ինչպէս երկու համեստ նըրագ:

ԼՈՒՍՆԱՅԻՆ

1.

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

Լուսինը մեղր է ածել,
[թել-թել՝
դաշտի վերայ, լերան գլխին, անտառում:

Սատանայական մի նենգ խաղ կայ այս գիշեր:
Արծաթաշղարշ ուրուններ,
տժգոյն ստուերներ փողփողուն,
այս ուշ ժամին՝ ոսկետառն
պար են պարում, խորհրդաւոր ոտերով
և կարկամած ձեւերով:

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

Միջատները վառ ափունք են փշրում՝
բոյսերի մէջ բռնկած:

Պողպատ հագած ծաղիկները զգայալուն
անմոռն է,

հիւթ եմ ըմպում լուսնի դողդող բերանից,
լուսնի զմայլուն համբոյրից:
Մի նուրբ ճրպոտ՝ սատափ ճրագի հիւսք վառուած,
ծառերի մէջ զարմացած,
ճառագայթուն լարերի վրայ մոգութեան
կրգ է բաշխում տրտմութեան:
Մի մնաւոր սիրահար,
յիմա՛ր, յիմա՛ր,
հիւղի վերայ վարդենիի
դայլայլում է եռուն տենդը իր սրտի:

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

Հովը բացեց իր սուր թեւեր —
ասես, շարժեց հազար փայլի գերանդիններ:

Պղում ծիծղուն, տերեւները սարսրոտ,
մուալ, փողփող՝
վայր են թափում ոսկիներ,
զմբուխտներ:
Եւ ստուերները ջերմ եւ խաղուն ձեւերով,
երկայն արծաթ սանտրերով
լուսնոյ խարտեաշ վարսերէն
հիւսք են հիւսում տրտմօրէն,

Եւ լսում են սպիտակ ձայներ
ծառուղիի կախարդ ծոցում:
Եւ լսում են սպիտակ ձայներ...

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

ԽՕՍԱԿՑԴԻԹԻԻՆ

— Լսեցի՞ր, այդ ձայնը հեռուում՝ դողաց, առաջեց:
— Մի պայ էր — սուլեց:

— Լսեցի՞ր, մի նետ շլալով ճաճանջեց կարմիր:
— Կանչ էր վարդից վարդ ու տենդ էր — նայի՛ր:

— Այդ քո վառ ձայնդ, սարսուռն ու դողդոջ,
սաղրանքն է կեանքիս:
— Ի՛մ Սինանայիս, ի՛մ Սինանայիս:

— Այդ քու վառ ձայնդ բաղձանքն է սրտիս:
— Առ, ա՛ռ իմ հոգիս:

— Լուսինը ոսկի՛, շատ հինցած ոսկի՛ ասես դիակ
է սառ:

— Մի օր պիտ՝ մեռնի ամենայն աշխարհ ...

—Ահ, այդ ծայնդ վառ, հմայիչ ու լուսեղ...
գգուա՛նքդ հրայրքոտ, նայուածքդ կանթեղ.—
ինչպէ՞ս դիմանամ, ինչպէ՞ս դիմանամ...
—Համ եւ բոյր՝ համբոյր...:

—Լսեցի՞ր, պարտէզի ծայրում. թեւ թեւի բաղխեց:
—Ո՞վ զիտէ ո՛վ է... նա էլ սէր բաղեց...:

Եւ լսուում են սպիտակ ծայներ
ծառուղիի կախարդ ծոցում:
Եւ լսուում են սպիտակ ծայներ...

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

3.

ՀԱՄԵՐԳ

Կռկրոցը թախծալի
գորտերի՝
հեռուում, սիրտ են պատռտում:
Ու՞մ են կանչում
կէս գիշերին,
կանանչ-կանանչ, ուռած, սառած,
լինի ափին բոլորուած —
կէս գիշերին
Այս գորտերը տխրագին:

Տաղ են երգում լուսնակին —
պաղ, պաղ, պաղ:
Սեւ ցեխի մէջ հահիճի
դիակ են ուտում որդերի —
լպրտուն մեղր ու թոյն —
նուրբ գորտերը զգայուն:

Եւ պոռում են կրրալով
մարմնի բոլոր տենչանքով,
կարծես ջուրի երեսից,
ջուրի տանջող շոգքերից
հալածուած,
անիծուած,
մէկն են կանչում հեռաւոր՝
գաղտնիքներով մենաւոր:

Ու՞մ էն կանչում, հեզ գորտեր —
նրբասարսուռ մեր քոյրեր,
Մի պուտ սրտով կսկըծող,
պատուած ծայնով մշտադող,
նազ — երագով
ու դուրս պրծած աչքերով,
գորտերը պաղ —
աւանդ, աւանդ —
որի՞ց են սէր աղաչում
ու պաղատում ու հեկեկում...:

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում...

4.

ՄԻ ՄԵՆԵՐԳ

Ա՛ռ, լուսին
տխրագին,
սիրտս վառ
ա՛ռ:
Ցաւերի
հեկեկանք,
սին սիրանք
թախիծի
է,—
սիրտս վառ
է:
Բոցերում
շղարշիդ,
թեւերում
հմայքիդ,
թող կորչին
սրգածին
պատրանքներ

Եւ խոհեր՝
ինձ մաշող
Եւ ալրող
այս կեանքի:

Ես մեռնել
եմ ուզում՝
քո կախարդ
ոսկեզարդ
անհունում:
Ես մեռնել
եմ ուզում:

Քո մեռած
ժրպիտի
սաղրանքով,
քո սառած
համբույրի
մշտահիր-
սաւանով՝
քողարկի՛ր
իմ հոգին,
ո՛ր լուսին:

Ա՛ռ, լուսին
տխրազին,
սիրտս վառ՝
ա՛ռ:
5.

ՍՈՒԱԿԸ

Սոխակը
դայլալում է մելամաղձոտ
տոգոյն շողքում լուսնափայլի.
սոխակը՝
հրանուտ հայլի
հառագայթի: Դողդող, ջերմոտ,
բոցակիզում եւ խենդացած
վարդերի բոյր համբույրներից,
շուշանների շող շունչերից —
սոխակը
կարմիր ծայն է սուտակացած:
Սիրտը տխուր՝
հառագայթի շամփուրով հուր
կրակեցին
եւ տաղեցին
սիրոյ հեքով անհունածին:

Հմայք է թափում մեղրածորան,
հիւսք է հիսում ոսկեման,
սոխակը

Թըրթըռում է կանթեղի պէս
ու դայլալում աղեկէզ —
սոխակը, սոխակը:

Դժբախտ, դժբախտ, խօլ սիրահար
եւ տեսլապաշտ սին տաւղահաշ, —
սոխակը երգ է վառել,
կրակ է ցանել
երազաթիւ այս լուռ ժամին
սադրանքածին:
Ասես սիրտը պիտի ճաթի —
մաշուած, այրուած, հմայք-տենչանքի
եղեւէջող հեկեկանքով
ու ցաւերով:
Ասես շուտով պիտի մեռնի
ծառի տակը
խօլ սոխակը, խօլ սոխակը...

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

6.

ՀՐԱԻԷՐ

Ծառերի մէջ,
լուսնարծաթով սրսըփուն,
ծառերի մէջ
ծիծաղ վազեց կարկաչուն,
եւ թաւ ծալներ,
հովահալած վազումով
մունջ հառաչներ
խարշափեցին լինի բով:

Այնտեղ անցաւ
սպիտակ հարսը կախարդի.
այնտեղ անցաւ
խորհուրդ հրազլւ երազի.
այնտեղ պարեց
հարբած յոյսը խօլութեան.
այնտեղ երգեց
անոյշ ծալնը զմայլութեան:
եւ խորասոյզ
լուսնոյ լոյսում ընկղմած,

խելակորոյս

տենչեր ծնան սքանչւցած :

Եւ հիւր թեւեր՝

ծաւալ, ծփուն, դողահար՝

եղան հրաւէր

հոգիներին մշտավառ :

Եւ շաչեցին,

հառաչեցին մի անուն:

Սինանաի՛ս,

Սինանաի՛ս, — բոց անուրջ.

Սինանաիս

պար է պարում կաղնի շուրջ,

ոսո է ոստում

ոտնաձայնով շառաչող,

հիւր է կանչում

դարձիդարձով բազմաբոլ,

հմայք է տալիս

արտացոլուն լոյսերին, —

Սինանաիս

հուր է բաժնում ամենին.

ամենին, ամենին:

Սինանաիս, Սինանաիս, խելակորոյս
եւ շողշողուն եւ դողդողուն լուսնոյ լոյս.
վա՛րդ մի քիչ վարդագոյն
եւ տժգոյն.
ասո՛ւպ ոսկեայ վարսերով,
սուտակաշար օղերով:

Սինանաիս, Սինանաիս, երազ համբոյր
եւ ծինաթոյր սիրոյ աղջիկ բազմահրապոյր.
Սէ՛ր՝ այնքա՛ն թախծաբեր,
մահաբեր.
սէ՛ր՝ այնքա՛ն խելայեղ
եւ բիւրեղ:

Աչքերիցդ, Սինանաիս, երկու վնուկ
առէ՛ն երկու արտասուք.
երկու վըհուկ, մեռած լուսնի նոր շողերից,
դէմքիդ արծաթ ցոլքերից՝
գողշակաբեր գաղտնիքների բոլ հիւսեցին
ու պարտէ՛զը ծածկեցին:

Պղնձաթոյր տերեւները
լաց են լալիս ոսկեարցունք
եւ վառում են բոյր ու խունկ
սուր սէրերի սաղրամքները :

Խօլ երգիչ մէջ, Սինանախ, երկու ծայներ՝
եղան երկու հառաչներ
ու մեռան...

Խօլ հառիչ մէջ, Սինանախ, երկու բառեր՝
եղան երկու նենգ հրաւէր,
սիրացան...

Խօլ պարիչ մէջ, Սինանախ, երկու բայեր՝
թողին երկու խոր ստուերներ
եւ անցան...

Երկու վրիուկ
պար բռնեցին արտմաշութեամբ .
երկու վրիուկ
խենդ ծեւերով դառնալով՝
աբժաթների շառաչները պատմեցին,
ստուերներին:

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

8.

ՀԱՌԱԳԱՅԹԸ

Ես հոգի եմ լուսնաբաղ՝
ոսկէ խաղ .
սալամանդր արծաթի,
մրրկաբեր շունչ բոցի:

Ես հոգի եմ լուսնաբաղ. —
օ՛ձ եմ պաղ .
Լիամագիլ ոտքերով,
կրակ դարձած թեւերով,
տժգոյն սատափ աչքերով,
ես անցնում եմ, ու սուրում
պարտէզում:

Երագների շղարշներից,
մշտաճանաչ շողակաթից,
շամբշութեան շամանդաղից,
շաղափների շաչումներից՝
ծալք ծալք ծածան ծաւալուող,

սիրահրաւէր ծանր շող
բերի, բերի, շիթ առ շիթ,
լոյսով տժգոյն եւ վտիտ:

Ես հոգի եմ լուսնաբաղ՝
վառ դագաղ.
սալամանդր արծաթի,
երազաթիւ հիւսք բոցի
եւ հեշտաշունչ եւ հրաշագան
հմայքների խօլ հրարան:

Ոսկեփետուր լոյս է սահում պարտէզում:

ԻՏԱԼԻԱՅԻՆ

ԻՏԱԼԻԱՅԻՆ

Պարտէզումդ հրաշածին, բազմանրագ
արեւաթագ. —

Իտալիա՛ իմ,

քո յուշերիդ հետ մոլեգին՝

եղայ սարսռոտ, տենդոտ փափաք:

Ներքնակրակ աւիւն եղայ

դաշտերիդ վրայ

եւ մեղեդիդ ըմպեցի՝ շրթունքներով

իմ դալկահար,

եւ երազդ ժողվեցի՝ գերանդիով

լուսապայծառ:

Բլուրներիդ եւ գետերիդ շուրջը սողուն,

ճամբաներդ վարդագարդ

ճախարակ են լոյսերի գեղազուարթ՝

հոգուս խորքում սեւեռուն:

Քաղաքներիդ ասկեքանդ ու զմրուխտաշէն՝

անուրջներիս թեւերով սուրող, նիրհող՝

նշաններ են ադամանդ հեռուններէն,

ջահուած կրակով աստեղաշող:

Դաշտից ի դաշտ ես անցայ ու լեռնէ լեռ
ու արեւդ մանեցի վառ մատերով.
աստղերիցդ ժողվեցի նոր գոհարներ
եւ մանեակներ շարեցի տաղերգելով:

Եւ եղայ յո՛յս յուշերիդ հետ,
թե՛ւ՝ խոհանքիդ լայն ափերին
ծա՛յն՝ աղբիւրիդ կարկաչի հետ
ու սէր եղայ փառքիդ սրտին:

Դաշտից ի դաշտ ես անցայ ու լեռնէ լեռ
ու արեւդ մանեցի վառ մատերով.
Դաշտից ի դաշտ ես անցայ ու լեռնէ լեռ
ու հըրաշքդ պատմեցի տաղերգելով:

ՎԵՆԵՏԻԿ

Վենետիկը հին գոհար,—
պատահար:
Վենետիկը երկնավառ՝
լոյսին լոյս տուող խօլապար...

Ճակտին վրայ հրաշածին
քաղաքին,
թիթեռումը գոյների
առկայծում է հեշտաւէտ
եւ լսում է թախծագին
ջութակումը յուշերի՝
արեւելեան տրտմութեան
գեղեցկութեամբ խնկաւէտ:

Վենետիկը հին գոհար,
պատահար
եւ անտէրջ:

Լուռ ու մունջ —
նման հէքեաթ շղարշումին
ոսկեզօծ,

նման հրեղէն հայլին
մշտաբոց —
երազներ են բոլորում կաթոգին:

Անկիւնաւոր շուքերի
պողպատափայլ շողերից,
պալատների դռներից՝
արծաթագրան ուրուներ
եւ ստուերներ —
թէ ոճիւրի թէ սիրոյ —
սողոսկում են ասելով,
տարօրինակ ծ
ողբերգական մռայլ երգեր:

Մարմարները գոյնզգոյն,
բիւզանդական քանդակով,
սոսկատեսիլ օձերով
ջրանցքների հեռապաց
բիբերի մէջ պղտորուած՝
ասես հմայքի մի վառ բոյն,
պատկերում են արծաններ
հրէշ ձեւեր:

Եւ լուսաշէն զարդ վարդեր,
ծամածռուած ծաղիկներ,
մարգարիտներ ադամանդ՝
քարերի մէջ հոյաքանդ՝
կանթեղում են ամպերին —
պիշ-պիշ նայում արեւին:

Պալատի մէջ աղօթքի
մեծ աչքերը վառվումն
ոսկեզմրուխտ սուրբերի՝
յառում են լուռ, պաղպաջուն
զարդիզարդած պատերը
աստուածաշունչ դէպքերի,
ուր կինեքը,
ուր հիացած մոգերը,
ուր ասպետներ
ու նրկնային քերովբէներ
շղարշն են պատում դժոխքի:

Վենետիկը մունջ անուրջ
եւ դիակ՝
ոսկեթառամ, ոսկեթագ...
Վենետիկը՝ բոց փափաք,
լիշատակ
եւ մեղեդի մելամաղձոտ
երգուած շիրիմ սիրոյ մօտ:

ՖԻՕՐԷՆՑԱ

Վարդերիդ տալ ծաղկաժպիտ,
լուսացնցուդ, վառ եւ վտիտ,
պալատների ողբերգական,
բերդանման,
գմբէթների վերասլաց,
արձաններդ թեւեր առած,
քո փառքերիդ թագն են պահում
եւ անցեալիդ տաղն են պսում:

Պարզ երկնքիդ լոյսը կապոյտ՝
սալորագոյն եւ թաւշերէզ,
առկայծում է սքանչանքները խոր քո հոգուդ՝
համբուրելով բլուրներիդ շուքերը հեզ,
համբուրելով մայրիկներիդ ցոլքը բեհեզ:

Շո պարտիզպան՝ պարտէզիդ մէջ աննիւթացած,
ուր նիւթացած
հեւք կայ, սպասում եւ յիշատակ.
քաղցրանուագ

ուր կան երգեր
նոր գոհարներ.—
ես պարտիզպան եղայ տենդոտ,
ու բահեցի քո երեկոն, քո առաւօտ:

Ո՛ր Չէլլինի, Լէօնարդօ ու վէս Դանտէ,
ծեր քաղաքը լուսեղ բանտ է՝
ուր փակեցիք ծեր երազներ ու խոհանքներ
ու ցանեցիք հազարգմբուխտ նոր անհուններ:

Ու մենք ահա ձեզմով հարուստ,
ձեզմով պայծառ եւ կենդանի՝
շարում ենք լոյս, շողակ ու բուստ
պսակի վերայ մեր օրերի:

Ու մենք ահա ձեզմով հարուստ
ջահն ենք վառում պատրանքների,
պարտէզի մէջ
փողփողէնէջ
բիւրախորհուրդ ֆիօրէնցայի:

Հ Ռ Ո Մ

Կոստանդինի դրան առջեւ յաղթական,
աշնանային մեղմ հովեր,
սըփռում էին, սրսըփռւմով դիւթական,
մեռա՛ծ, մեռա՛ծ տերեւներ:

Ապեան համբան՝
հին յուշերի մեռեցատան,
մեղամաղծոտ եւ սողոսկուն
երկարում էր դէպի հեռուն:

Մահի շո՛ւնչ կար այդ վայրերում
եւ հեկեկանք եւ երգ տրտում.
եւ կար յոյսի վիշտը թաղած
եւ լաց՝
հին փառքերի անհետացած:

Կոստանդինի դրան առջեւ յաղթական,
լալիս էին տերեւները անկենդան...

Պ Ի Զ Ա

Տեսլին վրայ բարսուազին
Պիզային՝
լուսնեակ մաղեց իր ոսկին
եւ կախարդեց եւ հիւսեց՝
հրաշք հմաքով ոսկետոտուն
մարմարները — հուր նիրհուն:

Օ՛ աշտարակ սառ երազի,
պննած թովջանք նոր սատալի,
լո՛յս քանդակուած
մեծ մուրճերով բիւրեղացած.
թե՛ւ մոլեգին
եւ նուրբ ժանեակ աստուածային:

Եկեղեցի՝
ուր յոգնաբեկ աղօթեցի.
մատաղ, չքնաղ մաղօննայի
յոյլ աչքերում՝
սիրոյ հրաշքն ուր քաղեցի:
Մեռելաստան, —
օ՛ աննման պալատ մահուան,

ուր հոգեւտանջ պարզ նկարներ,
դժոխքից քաղուած լուռ ծիծաղներ
անդրնդային
լուր են բերում լուռ թիւնին:

Պի՛ղա տրտունջ —
ոսկեներազ սառած անուրջ:
Կանթեղացած
աղօթքներով ցնորահալած՝
դու սպասում ես դալկանալով,
լոյս աչքերդ աստուածային
աչքերի մէջ մխրճելով:

Կախարդական սլացքներով,
գեղ, հեղանիւթ, հեռագգայուն,
մունջ եւ տմոյն —
դու սպասում ես նոր յայտնութիւն,
դու սպասում ես սաղմոսելով,
աղօթելով, աղօթելով...

Օ՛ հրաշք, սքանչանք եւ տրտմութիւն...

PIETA

Կո՛յս չքնաղ.
խածած—նուռ, կարմրաշող հոգիդ,
դիակը պաղ
պատում է քո վիշտով վտիտ.
դիակը պաղ ծունկերիդ վերայ՝
պառկած լուռ. նայուածքով վանեայ:

Աչքերդ թաւշեայ բոց.
Կիսագոց
նայում են անյայտին. նայում՝
սիրոյ կոյր նայուածքով, անզօր,
անիմաստ, ընկղմած վիշտում
անսովոր:

Արցունքդ ամօթխած, փայլուն
ողբ սառած,
ինչպէս մի աղամանդ մեռած—
պաղպաջուն նըշան է ներհուն:

Ես չոքած առջեւդ. ո՛ր կոյս,
սրբիւում եմ երազս անլոյս
եւ զոհում իմ սիրտս սարսած,—

որ է հեզ մի գառնուկ սպաննուած ,
դաշունուած մի նոխազ անմեղ՝
կարկամած շրթներով անեղ:

Պիտի գա՞ն, պիտի գա՞ն, ասի՛ր...
Ձէթը նոր ճրագի մէջ կարմիր
շուտ լեցնենք ու սպասենք, ո՛ր քոյր...
կամ լինենք մի հրատափ համբոյր,
մի վառ թեւ,
մի արեւ:

Քերովբէ՛ լինեմ ես —
սիրե՛մ քեզ՝
ցօղափիւռ, խօլ-զեփիւռ սէրով,
լուսահիւ, բարձրաթիւ տենդով...
Սիրե՛մ քեզ
կոյս իմ հեզ,
բարձրանամ ինչպէս թուփ աղէկէզ —

սիրե՛մ քեզ:

Պիտի գա՞ն, պիտի գա՞ն: Աղօթենք,
հեկեկանք եւ լռենք եւ լռենք...

Աղօթենք:

(Սբ. Պետրոս. 2-րդ)

ԳԻՇԵՐ ՖԻՕՐԷՆՑԱՅԻ ԴԱՇՏՈՒՄ

Գիշեր: Լուսին:
Սիրտը սրտին,
երկինք պլլուած երկրագունտին
յտում է մունջ հսկայ նախրը անջրպետի
եւ խմում է անդորրութեան մարգարիտի
փայլը լուսեղ,
մեղմականթեղ:

Գիշեր: Մի վին
սառած ձայն է թորում լուսնին:
Ու շրթները վարդերի տժգո՛յն, տժգո՛յն,
սարսուռն են լուսնեան մէջ հեջատմոյն
ու նոճիներ՝
խոհանքների ուրուականներ՝
համբուրում են, մարած-ոսկի
շողշողումը նաճանչների:

Գիշեր: Լուսին:
Արծաթ հագած նապաստակներ վազեցին
թուփերի մէջ սարսուղով

եւ ոսկեթեւ մի ձի փողփող
անցաւ շատ ցած վրընջալով,
ինչպէս բռնկած սուտակ մի հով:

Մագերիս մէջ աղաւանդներ դողացին:
Վախցայ քայլել...

Մէկը քող է հիւսում թել թել
օդում:

Սիրտը սրտին,
երկինք պլլւած երկրագունդին,
կախարդ ըո՛ց է, կախարդ վի՛ն:

Դ Ա Ն Տ Է

Եւ էր հեռուում մի կանչ
թաքուն եւ խորատանջ.
ու թեւեր
մահատուեր,
աչքերը վառ, ոսկետեսիլ,
ծածկեցին՝
մինչ վրնուկներ կախարդեցին:

Եւ էր հեռուում մի կանչ:

Գունաթափած կիներ,
գնացի՛ն, գնացի՛ն
ծանրադանդաղ,
տարին արծաթ դագաղ:
Անհեծկտանք ընկա՛ւ՝
ընկղմած նաւ՝
Դանտէն:

Ու դարը սեւ հեծեց,
նրան հալածեց:
Արի՛ւն ու տօն... Հրեղէն

երգեր երգեց
Նա՝
սրտերի վերայ :

Ու երկինքներ՝ եղան
յոյգերի խօլ հրարան.
անկարելի ,
քստմանելի
ճամբաներ պաղ՝
դազա՛ղ , դազա՛ղ
յոյսերի :

Ու եղաւ պար
յամոյրների յակնթաշող ,
սուրերի տակ դողն ի դող.—
մինչ Նա
լուռ սատանայ
եւ տեսանալ
եղաւ :

Ու սիրահար—
մոգ անհունի
ոսկեճարմանդ խորհուրդների—
ու սիրահար—
որովհետեւ մեռաւ՝
հեծկլտող քնար՝
Բէատրիչէն :

Եւ էր հեռու մի կանչ...

Երգե՛ց հիասկանչ՝
աստեղաշէն
Դանտէն :

VILLA BÖCKLIN

1.

Վիլլա Բէօկլին՝ վայր հովասուն
բլրան ծոցը պատսպարուած՝
ուր ջուրերը հազարթռչուն ,
սաւառնումով արծաթացած
լո՛յս են մաղում արծաններին,
եւ պսակազարդ՝ բացւում, ցատկում,
ողջոյն տալով երկինքներին՝
փաթթուած կապոյտ սաւաններում :

Բայց իմ հոգին՝ դաշոյններով
տառապանքի վիրաւորուած՝
մեծ արծանիդ պէս փշրուած
եւ ընկճուած—սարսափելով,
Վիլլա Բէօկլին , միշտ երգն է նոյն ,
սրտակտուր , անագորոյն ,
լսում կեանքի արծազանքից
ու հեռաւոր խորհուրդներից...

2.

Ջերմանոցում, նոր-նոր, պէս-պէս
ծաղիկների միայնացած
խումբը տոգոյն, մի աղեկէզ
մեծ վարդի շուրջ ստուերացած,
ու սպրդած շրթներով բաց,
լոյսն են խմում նրա արիւնի՝
որպէս զի կեա՛նք մի քիչ լինի:

Այդպէս եւ մենք, սրտով ընկճուած,
լինելութեան դաժան նամբում
երազների շողն ենք ըմպում
ու սեւ գինին պատրանքների՝
որպէս զի կեա՛նք մի քիչ լինի:

3.

Վիլլա Բէօկլին, քո նոճիներ՝
երազների փետուր-փետուր
իջնող սարսուռ՝
ինչքա՛ն այրուած յիշատակներ-
գիտեն պատմել ծայնով տխուր:
Եւ երբ քամին
լաց է տրորում ծառաստանում՝
ծաղկապսակ քո լայն ուղին
հին սէրերի ջահն է մարում
ու ողբ ողբում սեւ ամպերին:

Պարտիզաններ... տղաք փախան...
 Պէտք չէ՝ ծեռք տալ ծաղիկներին,
 աւազանի խեղճ ծուկերին,
 քերմանոցի կարմիր զաւիւն...
 երբ մենք կ'երթանք՝ մեր Հայաստան՝
 երեւանի այգիներում
 կրնաք քաղել խնձոր, ծիրան,
 լայնատարած մեծ դաշտերում
 կրնաք ազատ ժողովել շուշան
 եւ մարեմխոտ եւ լալազար՝
 վարդեր պէս պէս ու անհամար :

Հայրի՛կ, գնա՛նք մեր Հայաստան,

«Մեռելների Կղզին» լքած,
 նոճիները՝ խումբ-խումբ ցցուած
 դէպի երկինք տրտմութիւններ՝
 այս ժայռերում ապաստանած
 մունջ շուքեր են կամ հոգիներ:
 Մահ բերողի սրինգը այստեղ
 մի հոգեւանջ երգ է սուլում. —
 մի պատմութեան ծայնը անհղ
 սրսրիւմով սուգ է սրբութում:
 Ճերմակ քլամիդ հագած կիներ
 սաղապանեմ անցան, գնացին,
 ու ժայռի մօտ ուրուականներ
 յիշատակին խունկ ծխեցին:
 Միայն մենիկ աղբիւրն է որ՝
 կրկնում է հեզակայլակ
 ու ծառերին պատմում աղուոր
 առասպելը արեւաթագ:

Ու ամէն ինչ հե՛ւք է, փափա՛ք:

Աիւնի վրայ մի կիսարծան,
հին, կարարեան մարմարիոնի,
հռոմէական լէզէոնների
մի վեհ ասպետ, մի խրոխտ իշխան՝
խիտ նայուածքով Դիոկլիսիանի,
խորն է դիտում ծառաստանի :
Եւ ո՞վ գիտէ, ո՞ւմ է սպասում .
դարէ ի դար, հռոմէացին .—
իր գունդե՞րը, թէ՛ սիրուհին՝
փոշիացած ֆինգօլէում :

Պոմպէական սեւ սրահում,
կարմրրազարդ պարուհիներ
պար են դառնում ու պատրանքներ
տաւազահարում :
Այծմարդերի
սատանեկան ոստումները,
սողուն, ցատկուն, խօլ ձեւերը՝
հեշտանքների
լոյս են սրվում կանանց կարմիր՝
կանանց վրայ բազմաթիւ :
Ու մերկ կիներ, ջահեր բռնած
սաղրանքների տենդով վառուած՝
նուրբ եւ կապոյտ սիւնների շուրջ
բաժանում են սէր եւ անուրջ . . .

Արնօղ Բէօկլին, ծեր օրերին
խաղ էր բաշխում իր պատերին :

Ամէն գիշեր տառներեքին ,
 դուրսը՝ լռիկ, մեծ պարտէզում .
 նոցիները՝ մայրիներին
 ծնծղաների ծայն են ձայնում :
 Նոխազոտներ , ծովանոյշներ ,
 լեռնէն իջած հիր հոգիներ ,
 փիտոնիսներ աղօթարար ,
 սուգի կիներ անմխիթար ,
 ծովէն ելած , բոցաճանանչ
 կուգ էակներ — կանա՛նչ, կանա՛նչ --
 եւ ի՞նչ գիտեմ դեռ ի՞նչ ստուերներ
 եւ յուսատու եւ մահաբեր ,
 պար են բռնում եւ հեկեկում —
 ամէն գիշեր այս պարտէզում :

Ու գալիս են , սեղանիս շուրջ
 բոլորում են , մուռնջ, տրտունջ —
 ամէն գիշեր տառներեքին
 հոգիները այս տենդագին ,

ու փափսում անյայտ խօսքեր
 ասում խելառ հանելուկներ
 ու ինձ կանչում իրենց աշխարհ՝
 անհունապատ, ոսկեխաւար . . .

Ամեն գիշեր տառներեքին
 ոգիները անդրնդածին,
 այս տեսլապաշտ խորհուրդ վայրու :
 գաղտնածածուկ տաղ են ասում :

9.

Զգո՛յ՛շ, տղաս,
թիթեռնիկը պէտք է՛ բռնես —
նա պլպլուն
հեզասահուն
ոգի է մունջ եւ աղեկէզ. —
ծեռքդ կ'այրես
ու կուլաս :

Զգո՛յ՛շ, տղաս . . .

Յ Ո Յ Ս

Օրը այսօր մեղմահահանջ, յոյս բերաւ նոր:
Ու տանա մօտ վարդառարդը բոցաբոլոր
առաւօտեան ժամը պսակեց եւ հոգուս մէջ
լուռ հրեշտակներ թեւեր բացին անհունաշէջ:

Իմաստացած, խաղաղ սրտով, պատուհանից
ողջոյն տուի դաշտին, սարին արեւալից,
եւ օծումը՝ ոսկի ցանող վարկեանների,
հրաշուրթ օղի՝ խոնարհաբար ընդունեցի:

Օրը այսօր մեղմահահանջ, յոյս բերաւ նոր:
Երգեց այգը սրընգօրէն, մեղեդնածոր.
ու արեւը՝ ծաղկածլուն հրաշապարտէզ՝
հորիզոնում բոցեր թորեց լափէզ-բեհեզ:

Սիրտ իմ, օրհնե՛նք հաճանքների խաղը կանթեղ
ու ապրենք պարզ՝ օրուայ յեղուկ դաշնը գեղգեղ:
Լինենք լոկ սէ՛ր եւ հաւատանք այս խորհուրդին
եւ հաւատա՛նք ծաղկաժպիտ, փողփող լոյսին:

Անյայտ վաղը ո՞վ գիտէ ինչ պիտի բերի...
Չը մտածենք շղթաներին հսկումների
ու մոգասփիւռ այդ այգը նոր գրկախառններ
ու օրուայ հետ՝ պայծառ պատգամ եւ յո՛յս լինենք:

ՕՂՆ Է ՏՄՈՅՆ...

Օղն է տմոյն՝
մարգարիտ մոխրագոյն .
հին արծաթ
դողակաթ,
բլրան շուրջ մութ ագաթ :

Ուռենին
վերասլաց նոճին
նայեցաւ եւ ասեց.
«Դ՞ի էր այն հառաչեց» —
ու լռեց :

Մինչ լինում
մի ձայն է աղաչում...
մի ամպ է ընկղմել
ցանցի մէջ ոսկեթել -
ուռին է բանտարկել :

Ու լինում
ուռին է հառաչում...

Օղն է տմոյն -
մարգարիտ մոխրագոյն :

Մի զանգակ
հեռանուագ՝
ինչպէս բոց մենակրակ,
ամպերում վարդագոյն
եղաւ վառ սօսաւիւն ,

ու ճախրեց հեւ ի հեւ
նա հնչակ լուսաթել
օղի մէջ մեղարեւ :

Օղն է տմոյն —
մարգարիտ մոխրագոյն :

ԵՐԳ

Ո՞ւր երթամ ,
 եւ որո՞ւն սիրտս իմ ես բանամ..
 Տա՛մ —
 կուրծքիս տակ
 փա՛կ ,
 կարկաչող աղբիւրի տենդը վառ
 եւ ծովը՝ անհամար .
 խոհերիս
 ցաւերիս —
 որո՞ւն տամ . . .

Թող
 լումնշող
 մի դագաղ
 պաղ
 ինձ համար պատրաստեն
 ու ոսկէ գամերով շուտ գամեն .

Թող
 մեղմանամ
 տխրադէմ ,

ինձ տանեն ու թաղեն
 մի բլրան գազաթիւն —
 ուր աստղեր՝
 հեւացած թիթեռներ՝
 պլպլումն խօսքերով
 պսակազարդ պարերով
 ինձ պիտի օրօրեն :

Ո՞ւր երթամ
 եւ որո՞ւն սիրտս իմ ես բանամ...

Եւ որո՞ւն ես ասեմ
 տրա-նալաց սեւ բառեր իմ վշտի,
 տալտանքի .
 եւ որո՞ւն ես ասեմ ,
 հառաչեմ
 ողբը հուր իմ սիրոյ :

Տա՛մ —
 իմ զմրուխտ երազիս
 ու տանջող պատրանքիս
 բոցը օձ
 իմ մէջ գոց —
 Թող վառեն իմ դիակ
 մեծակրակ
 եւ լինի
 տօ՛ն ,
 երինեւրանգ հորիզոն ,
 եւ լինի
 լոյս —

խաւարով փաթթուած ,
մըրիկով աւերած
սրտերում:
Եւ լինի
լոյս...

Ու գիշեր երբ մթնի,
շերիմս իմ ծածկի —
պիտի գա՞ն , պիտի գա՞ն
ոգիներ
ծովծրւան
ու բլրան գագաթին՝
հրաշածին,
կաթոգին,
նոր երգեր պիտ' երգեն՝
փոխ առած իմ սրտէն .
ու պարեր —
հեզասահ կո՛ականեր՝
իմ երգած երգերի
դաշնայորդ ծայների
մեղմածալ շնչոտերով ,
ծեւերով
պի՛տ պարեն:

Ռ՞ւր երթամ
եւ որո՞ւն սիրոս իմ ես բանամ...

Սիրտ իմ, լո՛ւռ...
Ռ՞ւր
երթամ...

ՈՐՈՆՈՒՄ

Նորից անա ուղեկորոյս
եւ անիեթակ մեղու շուարած,
մութերի մէջ ես խորասոյգ
փնտռում եմ քեզ բանդագուշուած:

Գիշերը մունջ, աստեղացան
թաղը գլխիս պիտի դընի,
եւ թագաւոր եւ ուրուական
պիտի լինեմ անհունների:

Ու աստղերի նրագներում
պիտի լսեմ եղեմական
շրջիւնը սուրբ ծայնիդ գմայուն —
եւ թագաւոր եւ ուրուական:

Եւ երկնքում խումբեր պայծառ
պիտի վառուեն, արծազանգեն,
պիտի հնչեն հազարքընար
ու տարփատենք պիտի երգեն:

Եւ երկնքում խումբեր պայծառ
պիտի ասեն տաղը սրտիս,
խօսքը տխուր, անմխիթար,
անով լեցուն իմ ցաւերիս:

Եւ երբ գլխիս թագը թաղեն
հաճանչները արշալոյսի՝
սրտիս մէջ լոյս պիտի ածեն
ու սիւ զինին քո յուշերի—

որպէս զի թե՛ւ լինեմ յոյսի:

ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐ

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ՀԱՄԱՐ

Աշնանամուտ երեկոյի եղեգնափող մի եղերերգ՝
Արարատեան դուրան դաշտի
գունաթափած տօսախներում, պարտէզներում՝
զմրուխտալաց թախծ է թորում:

Հովեր խօլ խանդ,
սուրումներով սրտաբաբախ,
ասես հազար հերեաթներում մեռած կոյսեր
անըջական —

զամբիւղների, համամների բոյրով մատաղ,
ուլունքներով եղջերուաքաղ,
պարարում են արտը լուսեղ
ու բո'ց նետում ամէն մի տեղ:

Եւ այրում են այգիները,
ծիրանների ոսկեզանգուր հրդեհի մէջ՝
ուր լո'յս անշէջ, թե'ւ դիւթացած,
աննիւթացած —
հոգիներ են սուրում, անցնում
Արարատեան ցողուն դաշտում:

Եւ այրուում են այգիները
լուսափողփող ծիրանների
պատմունիանի ծալքերի տակ սարսուղող .
ու ցողաթուրմ մի լուռ ինն ,
մի հեզ , մի խոր անդորրութիւն —
ինչպէս խոհեր սքանչացած ,
աղօթքի խօսք ընդմիջա տառած —
ու ցողաթուրմ մի լուռ ինն ,
ուսերի վրայ տարուած դագաղ՝
հեռանում է ծանրադանդաղ :

Հեռուում Մասիս, ամպերի հետ անծայրացած .
ցուցանում է աշխարհներին
ապօկալիպս Հայաստանի սիրտը ցցուած .
պատմում զարգանդ ,
արմենաւանդ դէպքը վերջին
եւ արիւնուռչա շղարշ է նետում իր վեհ գլխին :
Փոքրիկ Մասիս, մօտը կանգնած ,
հառազայթուն շարահանի ծայնով բռնկած ,
բիւր ամպերի
ու անհունի
բազիններն է հովերգում զմայլացած :

Ու զանգակներ — Աշտարակից Վաղարշապատ —
կախարդական աղօթներով, դառնափարամ
ծայնախաղով,

ոսկեբերան, խորհրդաբեր՝
ասում են նոր պատարագներ
ու սփռում են երկինքներում,
Արարատեան դաշտից քաղած՝
իմաստացած տրտմութիւններ,
ցաւի ծայներ :

Հրրազդանի օծապտոյտ կարկաչներում
կաղամախներ՝ սարսուղազին սօսաւիւնով, իրենց
թորած

արծաթաշիթ արցունքներն են օրօրում
ու դողդոջուն փայլիլումով,
զանգակների ղողանջի հետ սրսրփում, սրսրփում...
Մինչ լեռները Գեղամայ,
Հայաստանեայց հսկայ Պարը
ու լերկ սարը Շամիրայ՝
Արագածի շրթունքներից
բոց եմ խմում դեղնապղինձ
ու հագինում եմ արած թա՛գը գիշերուայ :

Հեռուում, հեռուում,
մի խուլ վանքում՝ վեղարակիր վարդապետներ՝
հոգիների թաղմանական զանգիւններով՝
մըրմունջ, տրտունջ
Նսրեկացույ խօսքերի շուրջ ,
մո՛մ են վառում
ու արեւի մեռնող լոյսի հետ միասին,
շա՛տ տխրազին
սաղմոսներ են հեծեծում :

Հռիփսիմէի գմբէթի վրայ՝
ա՛ստղ է վառում :

ԱՍԱՅՈՒԱԾ

ՍԱՐՏԱՐԱԳԱՏԻ ՄԵԼԱՄԱՂՁՈՑ

ԴԱՇՏԻ ՀԱՄԱՐ

Երբ մեղամաղծ անապատում հով է փչում
դառնաթախիժ՝

միայնացած մի կաղամախ
ա՛խ է քաշում ծայնով պղինձ,
ու սողոսկուն կանանչ օձեր
մի տրտմաբեր
կանչ են սուլում, եւ չորացած կմախքներում՝
զուգաւորում...

Այս դաշտը սեւ ու ահաւոր, իր բուերի
բաց բոյներով,

իր կաղկանձող չոր բոյներով,
իր թաքթաքուր արխանգներով,
վրհուկներով բանդագուշուած՝
զարշ արգա՛նդ է ու թառամած
մի լուծիւն —
կախուած մարդու ահեղ ու սեւ մի լուծիւն:

Յաճախ այստեղ գալ է անցնում
ու վեհերոտ, քաղցով վառուած իր աչքերով
նայո՛ւմ, նայո՛ւմ, մէկը փրնտոում
եւ հեծկտող ըստուերների հետ միասին
մի յուսահատ ողբ է ունում
ու բողոքում անապատին:

Այստեղ ո՞վ է թեւեր փռել
խեղդուած, սպաննուած թռչունների.
այստեղ ո՞վ է սըրտեր կրծել
դժոխքից փախած աղջիկների,
ու լպրտուն շրթունքներով,
կռուն, երկայն մագիլներով
ո՞վ է խմել, ո՞վ է քանդել
աչքերը ջինջ աստուածների:

Մի օր յանկարծ զմրութ Ղուշը հեքեաթների
եկաւ, թառեց ու քարացաւ:

Հովը անցաւ.

հեծեց կամաց. հեղքից կուրծքը անապատի.

«Թող լինի մա՛հ, թող լինի մա՛հ»

պոռաց մի ծայն՝

երբայական աստուածաշունչ շանթող շունչով:

Ու նոյն ժամին հսկայ մի ստուեր, բոց թեւերով
վազե՛ց, սահե՛ց սարսափահար
քարից ի քար,
ու վայր ընկաւ. —
մեռա՛ւ:

Սարտարապա՛տ՝

դուլդուլ ծայնող, թափո՛ւր, թափո՛ւր խուլ
անապատ:

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ՄԵՌՆՈՂ ՎԱՆԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հա՛յր մեր
մղձաւանջ տարածութեանց եւ կանթեղուած
անհունների .

հա՛յր մեր սովի ,
հրեշտակների գեղազանգուր —
տխո՛ւր , տխո՛ւր —
գիշերանց մէջ դիակների մօտ աղօթող
աղօթքներով սարսուռաւով :

Հա՛յր մեր
պատուած սրտի ,
խարոյկի շուրջ պտտով պարող սատանաների ,
վիրաւորուած աղաւնիների ,
դանակի տակ թարթափող խեղճ հաւերի —

սառ աչքերում վանականի
վերջին աստղի դու փա՛յլ եղիր ,
եւ եղիր լոյս փայլակնայոյս :

Վերջին աստղի համբոյր եղիր : Հանդում ծածուղ-
փետուրները թափթրփող
հարամիկ
եղիր .
հանդում հարհանդ՝ շուրջառ արեւաքանդ
եւ պատարա՛գ՝
ասուած ծայնով հանդարտ
եղիր :

Պատերի վրայ խոնաւ խուցի
շուքեր անցան մողէզների
ու մի կարիճ կանգ է առել
բարձի վրայ , ինչպէս խոնարհ մի սաղաէլ
տե՛նդն է խմում վանականի :

Մի աքեղայ մոմ է վառում նրա աչքերում
ու սաղմոսի կրակ բառերով ,
հեծկլտոցով
խունկ է ծխում՝
տխուր ու լուրջ
պատմութեան շուրջ
ծեծուած , մեռած , երբայացի խոնջ Յիսուսի՝
որ փեսայ էր գեղ եւ մրունջ :
Ու բոցափառ , փունջ-փունջ ելնող հոյլ ծաղիկներ —
հին յայտնութեան նոր տեսիլքներ —
բարձրանում են՝ անրջական սլանցքներով ,
խեղճուկ խուցը հրկիզելով :

Նիհար մի շուն , շեմին առջեւ
ծամում է լուռ՝ ծիծեռնակի մեռած մի թեւ :

Վանականի աղիքները
դժոխքների հրդեհներում այրուեցան.
նա բացում է ջերմոտ, հիւանդ շթունքները
ու դունդունող շարականի
լալաթրթիւ հառաչի հետ՝
հետը ահի, հետը բոցի —
ու դունդունող շարականի
կողկողազին լացերի հետ՝
փորձում խօսքը իր հաւատքի . . .

Հագիւ տրոփող իր սրտի մէջ
ընկղմում են զօղանջները անդընդաշէջ . . .
մինչ նա կանգնած՝ սեղանի մօտ շատ լուսաւոր,
ինչպէս վսեմ պետ հոգեւոր,
պայծառափալ եպիսկոպոս,
սրփում է խօսք եւ բոյր նարդոս . . .

Հրեշտակներ են ճախրում, անցնում . . .
ծնծղանների ձայն է լսուում . . .
բայց լուսաւոր սեղանի մօտ՝
ինչո՞ւ շունը հիւանդ, քոսոտ,
լաց է լալիս, — հաչում, հաչում . . .

Հայր մեր՝ քոսոտ շունին,
ծիծեռնակի մեռած թելին,
այս խեղճ ու հէք վանականին
ջահիր ջահեր անհունածին

եւ ա՛ռ սիրտը, բալան բալան այրուող, հեծող,
գիշերացած, խոնաւ խուցում մունջ հառաչող
օրհասական վանականի սիրտը խոնարհ,
խօլաերազ վանականի սիրտը պատառ —
ա՛ռ,
Հայր մեր՝

հովերեր սուրող հոգիների,
շեմի մօտ՝ վեհերոտ ու քոսոտ,
պաղատող շունների :

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ՍՊԱՆՆՈՒՄԵԻ ՀԱՄԱՐ

Խուլ գիշերուայ աչքերի մէջ մխրճուած
ստուերներ սառած — սառած, սառած —
պլլրուած ծոցին այդ բաբախուն անդորրի,
սեւ, կրճածագ հապունքներով
կուրծքն են փորում մութերի
ու հառաչում ու սպասում են սարսափած:

Մի ոտնաձայն... հեռում սողսող,
թաքնաթաքուր ոգիների մի խումբ դողդող,
փսփրսալով՝ վարկեանների թեւն են փեթթում
ու ըռպէի սիրտը ծամում:

Մի ոտնաձայն...

Ու ըռպէի սիրտը ծամում:

Նիհար, երկայն, սուր մատերով
երկինքներն են ցուցանում
ու հծրծում, մէկը միւսին, բուռի ձայնով:—
խրպուն ու խուլ աղաղակով:

Մի ոտնաձայն...

Թաքնուելով, բարսուելով սառ պատերին,
կէսգիշերին, —
(—ցիր ցանդ ծամեր,
զորտի ուռած ու մեծ աչքեր) —
անյայտ մի շուք, կարճ տաքերով,
եկա՛համբ, մետաքս քայլով,
ու պատի տակ
աւերակ,
եղաւ ճիղչի թեւ կարկամած:

Մի ոտնաձայն... մարդ է անցնում,
անհոգ տուն է վերադառնում.
մտածում է. «ճերմակ գինին...
հայամի խոր սագերգումը... իմ սիրածին
ասի կամաց խօսքը վերջին... գինին, գինին»...
ու քայլում է մարդը արագ,
զանգ-զանգ
բարերի հետ լուծիւնը օրօրում,
ու երգում, երգում վանկ-վանկ...

Պատի տակից, ճիղչը յանկարծ —
ինչքան արագ, ինչքան արագ —
առաջացաւ
ու քաղաքում, գիշերանց մէջ,
մի լոյս փայլեց —
դաշոյն...

Ժամը ընկաւ. աղաղակի հետ թաւալեց.
արինախառն ու ահրնկեց
ոսկոր հռնթեց:

Ժամը ընկա՛ւ. մարդը նորից աղաղակեց. —
ու ամէն ինչ լուռ քաղաքում
լռեց:

Մօտը նստած. հսկայ մի բու,
քստմանի մի գինարբու,
խողովորտիւնով՝ մեռած մարդու աչքն է խմում

ու ստուերները արիւնոտ
ասում են.
Երբ պիտի գայ առաւօտ...

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ԾՈՎՈՒՄ ԽԵՂԳՈՒՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Տրիտոնների փրփուր կանչը առ անդունդ՝ կո-
հակների շառաչները փշրեցին:

Ու ընդծովեայ կանանչի մէջ անայլայլ — հե-
ղուկ դաշտում, սառ եւ մթին —
ու ընդծովեայ կանանչի մէջ անայլայլ՝

սիրենների դողդոջ դայլայլ:

Սիրենների դողդոջ դայլայլ... Փախչենք,
քոյրիկ, ասեց ալիք ալիքին...

Մինչ խեղդուողի աչքերում՝ կոլոր-կոլոր, լուս-
նաշող փայլ:

Քամիների աղաղակը մտրակող՝ մահու հե-
ծող պղինձէ փող՝

պղինձէ փող սիրտ պատուող:

Փախչենք, քոյրիկ, ասեց ալիք ալիքին... Կայ-
մեր ճաթած այս օդի մէջ հրդեհացած.

մրրկահար լաց է ու սո՛ւգ փոթորկապար...

Մինչ անդընդում՝ լո՛յսը փայլփայլ, երգը
հմայիչ, սիրենների անայլայլ:

Անցնող բոցեր տալագէօն : Մի բարկացած
սեւ տրիտօն : Եւ բախտաւոր հիր ժպիտ՝ ծոր-
ուած ջուրում՝ շիթ առ շիթ :

Եւ անտառում ընդծովեայ, խորաշորձան ջու-
րերի մի սառ ոգի :

Վրոնչում է խրխնջիւնով,
զարնում մութը՝ շաչող իր թեւերով :

Մի բախտաւոր, հիր ժպիտ, ու յոյսեր
նոր՝ ծով դազաղում անդորր, անդորր,
ու մի վին —

Կոհակ գրկեց մի կոհակին —
ու մի վին

ըղձանուշի երգ է հեծում, թեւեր փռում ապա-
կիացած աչքերի մէջ բախտաւորի —
պատմում ծիծղուն պատմութիւնը ալիքների :

Ասիում, մարդիկ սպասում են սարսափած՝
դիակը ուռած :

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ԹԻՒՆԻՍՏ ԴԻՈՆԻՍՈՍ ԶԱՄԱՐ

Ափիս մէջէն՝ սուտակացած, եռ արիւնը նո-
խազների լմպեցի

Եւ արիւնուշտ շրթունքներով, իմ խօլ սրտիս
տենչը գինով՝ երգեցի :

Ո՞ր Դիոնիսոս, ո՞ր Դիոնիսոս, Թրակիոյ արբը-
շիւ սի՛րտը առիւր եւ ուղեղը խայտեցիր :

Անդրնկաց կանթեղներով դու վառեցիր հոգի-
ների մութը խոնարհ,

Եւ դաշտ եւ սար —

Ո՞ր Դիոնիսոս, ո՞ր Դիոնիսոս, սոսկավիթխար
ջահակիր :

Ու այս գիշեր լեռներում՝ անտառների խար-
շափներով սարսուռն

ու խնդութեան նուագներով հարբեցած ու
զոհերի արիւններով մշտահիր

մտրակուած, կախարդուած, խօլացած —

բանդագուշեալ պատարագի կարաններով ըզ-
մայլացած —

ինչպէս ես,
պարմանուհիք, ըմբոստ կանաք, շրթունքնե-
րով ջերմադող

հեքը քո մնծ սև աչքերիդ խմեցին եւ կուրծ-
քերնին պատուեցին :

Եւ լեռնէ լեռ եւ ժայռէ ժայռ կատաղօրէն
վազեցին, յաւերժութեան վառ ծոցի մէջ նե-
տելով

փա'յը տարփուն ջահերի, կրակը ուռած սըր-
տերի, տե'նդը ծլող արգանդի :

Եւ լեռնէ լեռ եւ ժայռէ ժայռ կատաղօրէն
վազեցին

ծնծղաները զարնելով յոյզերի. ու տենդա-
ցնոր ու տեսահաճ, համբոյրներով անմխիթար

նոխագների մարմինները պատուեցին :

Ահա կանգնած ուրուների շարքերում, աղիբ-
ների օծապտոյտ ծալքերում
բաղդիս հիւսքը կարդացի.

ու նոխագի սառած աչքը թափեցի, ու նո-
խագի տաքուկ սիրտը խածնեցի :

Արծիւները զայրացած՝ դէպի անդունդ սուզ-
ուեցան.

եւ կատաշած, խեղդուկ ծայնով առիւծները
պօռացին,

կանանց շուրջը պար բռնեցին, ոսկէ թեւեր
շարժելով —

պար բռնեցին՝ տեսնելով

այս սոսկալի, այս հոգեզմայլ, ուրուատեսիլ,
բոցածաւալ

ժամը ահեղ, սիրաթաւալ,

մեռելների ծիծաղներով, աստուածների տար-
փանքներով
հրդեհուած :

Անտառներում նոխագոտներ զուգուեցին,
մինչ աղջիկներ կուսութիւնը զոհեցին
մրրիկներին՝

որ ջահերի բոց սերմերով անդունդները յու-
գեցին :

Ու ես, ու ես, Թրակիոյ շուինդ աշխարհում,
համայնատրոփ բնութեան հետ միասին

եղայ թեւըդ, ո՛ր Դիոնիսոս, ո՛ր Դիոնիսոս, եղայ
թեւըդ սարսուղին, ու բոցակէզ տիեզերքի բամբ
շունչի հետ

եղայ սուրող, զոհաբերող քրմապետ :

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ԿԱՆԱԴԱՆ ԲԱՐՁՐԱՅՈՂԻ ՀԱՄԱՐ

Մի հրեշտակ թեևն է կոտրել քաղաքում:

Ու վայր է ընկել մի հրեշտակ,
քաղաքում
ուր զանգ-զանգ, սարսափական
մի մահազանգ
սղոց է շարժում
ուղեղներում:

Աղամամուլին...
Սպիտակ աչքերով տեսիլք է եկել ու սիրտն է
փաթթել

լոյսերով պայծառ.
եւ մի ծառ
ծաղկել է, ծաղկել...

Ել, տղաս... ել:

Սպիտակ աչքերով տեսիլք է եկել
ու թել-թել
սանդուղ է հիւսել՝
որպէս զի փախչի,
երթայ ու հանգչի...

Ել, տղաս... ել:

Աղամամուլին... անշարժ ծունկերին
պողպատ են թորել ու կապար գլխին:
Մի ծառ էր ծաղկել, ծղրիթն էր երգում...
Աղամամուլին... ճրրոցը դրան —
մարդիկ, քահանան
եկան:
Թմբուկներ զարկին:

Ել, տղաս... ել:

Ա՛ռ խօսքս դողուն... շրթերդ սեղմիր —
երա՛զ է կարմիր...
Բռնի՛ր թելիցը, սպիտակ աչքերով,
ոսկեվարս հարսի
ու հպարտ անցիր:

Աղամամուլին թմբուկներ զարկին
ու տօն տօնեցին
մեծ հրապարակում:

Մի մարդ են կախում:

Արդեօք չե՞ն տեսնում... Քերովբէները մոմեր են
վառում

հեռու
ու լոյս աշխարհում.
սատափ կոյսերը հպոտ են զարնում հովերի մար-
մանդ

թելերի վերայ...

Մի՛ դողար, տղայ...
մոմած են թոկը. փշրած խաչի տակ
աչքերդ յստակ
յամա՛ն թող նայեն,
Երբ սիրտդ հանեն —
տա՛ն.
տանեմ տամ քո մօր
վշտին ահաւոր:

Ծղրիթը երգեց ծառի վրայ ծաղկած.
մայրիկի աչքից արիւն է կաթած:

Երբ սիրտդ հանեն —
տա՛ն.
տանեմ տամ քո մօր
վշտին ահաւոր:

Դէ՛, հիմայ, հիմայ,
բարձրացիր տղաս:
Դժբա՛խտ իմ տղաս, դժբա՛խտ իմ տղաս:

Այսօր քաղաքում,
մեծ հրապարակում,
մարդիկ հրեշտակի —
կում - կում
արիւն են խմում:

Ծղրիթը լռեց... միայն քահանան
վեց աղօթք ասեց

մերձնաբար:

ԱՍՂՑՈՒԱԾ

ՅՈՅՍԻՍ ԵՒ ԿԱՊՈՅՏ Ի ԲԱԶԻՍ ՀԱՒԱՐ

Ասում եմ ինձ,
պէտք է յուսալ, պէտք է լինել աստուածների
թեւերի պէս մետաքսածալ
ու դարիդուս ու դարիվար
ծաղկափթիթ հաճանչներում արեւների՝
խօլ պար դառնալ:

Ու դարիդուս ու դարիվար,
հախրե՛լ, թեւե՛լ
եւ յոյսի մեծ տաղերգերով ջահել աշխարհ,
Պէտք է լինել մեղու հարբած ու այսակիր՝
որ աստղերի սրտիցը հիւր
մեղր է հանում ու ամբարում՝
ամարասուն ծաղիկների բաժակներուն:

Ասում եմ ինձ.
պէտք է յուսալ
նորաբողբոջ կանանչի պէս դաշտերի
պէտք է լինել.
ու ջերմաջերմ ու կենեղուտ՝
գարնանազարդ վարդի նման արեւաթագ պէտք
է լինել:

Եւ տա՛լ եւ տա՛լ ամէն ինչին —
եղեռնաշամբ եղտիւրներին,
խարշափաշող անտառներին,
լուսացնցող ծաղիկներին,
սարին, դաշտին, տիեզերքին —
տա՛լ, տա՛լ,
կոհակ-կոհակ, սրտիս յոյզը սիրաթաւալ :

Ասել, ասել,
ա՛ռ կանթեղը, ա՛ռ կանթեղը իմ հոգիիս,
ո՛ մարդ
եւ եղի՞ր զուարթ ու սւքերով երազազարդ.
ասել, ասել
ու ի՞ր հոգին պատառ պատառ բաժանել :

Ժամը պայծա՛ռ պէտք է լինի
ու երազը պէտք է լինի կենդանի —
ոսկեճանաչ ամպհովանի յոգնած գլխիս,
եմփերոն իմ ուսերիս :

Ասում եմ ինձ.
լինի երա՛զ ընդմիշտ տեւող —
սուտակավառ, ակնապարար, եղերգական, կա-
խարդական,

աչքեր ծովծվան ու հեզանազ,
վարսեր կապոյտ,
խօլապտոյտ —
լինի երա՛զ :

Սափորի մէջ երկնանուէր,
կայլակ, կայլակ,
մեղմանուագ
շե՛շտը նետել երգերիս
ու աչքերիս փա՛յլը լուսեղ
ու սէրերիս ցա՛ւը կանթեղ —
սափորի մէջ երկնանուէր :

Եւ ապագան բազմաերազ՝
սրտիս զարկով տաւղահարել,
յոյսիս ճրագով բոցակիզել
եւ լոյսերով ոսկեճարմանդ՝
դարձր անթիւ աշխարհների
դարձնել հրաշէն մի ադամանդ
խորքում վշտոտ հոգիների :

Ասում եմ ինձ.
պէտք է յուսալ,
պէտք է լինել աստուածների թեւերի պէս մե-
տաքսածալ :

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ՄԵՌՈՒԱԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՀԱՄԱՐ

Ահա այստեղ, շիրիմի մօտ բանաստեղծի՝
պսակը դրինք մեր տրումուլթեան, մեր յոյզերի՝
հիւսուած բիւրեղ արցունքներով

Խումբը
արշալոյսի ,

հիւսուած լռիկ հառաչներով

Խումբը :

գիշերների :

Ահա այստեղ
եղանք ինչպէս վրճիտ կանթեղ՝
իջած սրավար յիշումներից ,

Խումբը :

իջած փարփառ փարոսներից :

Նրա երգերից մենք բաղեցինք ,

Խումբը

բերինք , բերինք —

սարսուռը լուռ վառ աստղերի,
թառանջը մունջ անջրպետի —

Խումբը

հանդում մեռնող՝ ծայր սողուն
լեռից իջած աստուածների ,

ու հեռաւոր կոչնակների կանչը տխուր,
մեկամաղձոտ երեկոյեան օդում մարուր :

Պատառ հողին պլլուած , պառկած .

Խումբը

մեռա՛ծ , մեռա՛ծ —

Բանաստեղծի աչքերի մէջ՝
լոյսեր անշէջ
գանգակեցին ինչպէս արեւ
ու բոցանուտ աշխարհների եղան մի թեւ —

Խումբը

հրաշք ու պարզեւ , պարզեւ , պարզեւ —

ուր տխրախօսք սիրոյ մի վին ,

Խումբը

ուր սրինգները արշալոյսի կրակնածին,

ուր ծառերի շարժուող բոցը կանանչաթուր
մարդեր', մարդեր' —

Խումբը :

մարդեր', մարդեր' —

եղան վեհ սէ'ր,

եղան հրաշճւրթ ձեզ մի հրաւէր :

Նա մեզ տուաւ՝

գարնան լուսեղ շրթունքներից ըմպած գինին .

Խումբը

Նա մեզ տուաւ՝

աշնան տրտում օրօրներից թափած ոսկին .

Նա մեզ տուաւ՝

խրկնամուտ զօղանջների հե'ծքը տխուր .

Նա մեզ տուաւ՝

վաղաթարշամ ծաղիկների ո'ղբը խամուր —

խակ դո'ւք նըրան, դուք լի'նչ տուիք,

Խումբը

անօթութիւն եւ նախատինք, աւա՛ղ, աւա՛ղ . . .

Յիշե՛նք երգը . . .

Խումբը

Յիշենք, յիշենք, յիշենք, յիշենք . . .

Ճգմած նրուան հիւ'թ էր համեղ,
երկինքների բօ'ղ էր արծաթ :

Խումբը

Ջիւն էր ծաղիկ՝ շրջի'ն լուսեղ
կամ ցողեքի խա'ղ էր ագաթ . . .

Յիշե՛նք երգը . . .

Խումբը

յիշենք, յիշենք, յիշենք, յիշենք . . .

Յորեանների մէջը թրթուող ժամը պայծառ .

Խումբը

փոփոկէ փողով ա'ստղը հիւսիս,
ողբը սրախ՝

որ հովի պէս թուփերի մէջ մրտենիլի

Խումբը

հեծեց, կանչեց, շաչեց, վառուեց . . .

Ու երգը մունջ ,
մեղմատրտունջ ,
ասուած կամաց ,
ինչպէս քաղցր ու զեղ մի լաց ,
ինչպէս վրճիտ ու լայն բիբեր՝
որ տեսնում են անդրերկրեայ լոյս հոգիներ ,

Խումբը

հեծող , կանչող , շաչող , վառուող :

Յիշենք երգը —

Խումբը

յիշենք , յիշենք , յիշենք , յիշենք . . .

Խոր ծովերի գոչիւն մնչող —

Խումբը

ճաթո՞ղ , ճայթրո՞ղ . բոմբիւ՛ն , շառաչ . . .

անդունդների թաւալ հառաչ ,
կայծակնահար իջնող մի կանչ ,
շեփորների ձա՛յն հիասքանչ ,
անհունների հրարան երկրում՝
ուր ոգիներ խօլապտոյտ երգ են դարձնում —

Խումբը

սա՛լի վերայ մեր սրտերի , մեր սրտերի , մեր սրտերի :

Ով երգ չ'ունի՝ պիտի մեռնի՝ :

Պիտի ապրի

այն որ հնարեց մեզ ոսկեվարս մի առասպել
ու թափառող երկինքներում կրցաւ ժողվել
շն՝շտը խորհուրդ ու լուսաշող նոր հունձքերի ,
ձա՛յնը ճաթող սերմերի :

Պատառ հողի տակը պառկած —

Խումբը

մեռա՛ծ , մեռա՛ծ —

մեռած , մեռած

բանաստեղծը մի աշխարհ է կենդանի :

Խումբը

Մի աշխարհ է կենդանի ,
որ խորհուրդից երկինքների
ու խորքերից հոգիների
թեւե՛ր առաւ ու բարձրացաւ —

աստուածացա՛ւ , աստուածացա՛ւ —

Խումբը

աստուածացա՛ւ , աստուածացա՛ւ :

ԱՍԱՑՈՒԱԾ

ԱՐԵՎԼՈՅԻ ՄԵԼՆԳՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հորիզոնը պատմութեանով կրակնաթափ
հեռում ծալք-ծալք բեհեզ մաղեց,
բուռ-բուռ սատափ,
ու ամպերով քայեց փողփող —
եղաւ ինչպէս հազար թևեր սուտակաշող :

Վերջին աստղը անհետացաւ .
սարի ծոցում լուսաճաճանչ վերջին աստղը
մեռաւ , մեռաւ ,
ու նոր այգի ծաղկածըուն, վառ փնթակից ,
մեղունների արփիածին երամները ճախրեցին՝
հորիզոնում վարդարոյօր
ցօղն՝ր, ցօղն՝ր արեւաթոր,
ըմպեցին :

Խումբը

Ակօսներում արին վազեց ,
և հեշաբոյր հովիտներում հու՛ր թիթեռեց .
բոցն՝ր անցան
մեղմատատան :

Աղջիկներ

Թռչունները օրօր օդից զով ծըծեցին ,
թռչկոտելով թրթռեցին՝
վարդամատն արեւելքին դալալեցին :

Թեւերս վառ՝ կարկառեցի մարմարիոն արշալոյսին,
արշալոյսին տօպազէօն ,
որ ինձ փաթեց իր տնդագին
հմայքներով ,
պայծառափայլ պատմութեանով :

(մինչ աղջիկները պարում են)

Դեղձանամազ կոյսեր հրատապ ,
դանդաչումով ոսկիաթափ ,
դաշխուրանի եւ սափորի մէջ հրդեհի՝
բլրոցիկ ծաղիկների
լալ սրտն՝րը նետեցին :

Աղջիկներ

Դաշխուրանի եւ սափորի մէջ հրդեհի —
լուսաբոլբոջ օրպէս շուշան ,
հրավառ հիւսքով հնարած ըէհան —
դաշխուրանի ու սափորի մէջ հրդեհի —
լուռ գիշերանց խորհուրդները վառեցինք
ու պարեցինք ,
ու պարեցինք դանդաչումով,
ծափ հարելով
ցրնձան պարեր ,
ծաղկաբեր :

Մեղմաշրջան , յոյլ սլանցքով
ու դարձիդարձ ոլորումով՝
խունկ նետելով բլուրների կանանչներին
և բալասան՝ մեծ լեռների վառ ծիւններին,
պար պարեցին .

կարափնատի վարդաարիւն ցո'ղ մաղեցին՝
սարին , դաշտին , ծաղկին ծալծափ ,
և գոյներին ծիլն ու ծլան
զարնանաշարժ ծովում ծաղկած
երկնատարած՝
որ փայլում էր փարփառ փայլով ծինատեսիլ ,
փայլատակում ցոլքով հրեղէն ,
յեղազեղուն ու լուսեղէն . —
ու պարեցին , ու պարեցին . . .

Հովուափողի երգը ծնունց . . .

Աղջիկները

Թափ-թափ , շիթ-շիթ , հեւ-հեւ ,
թիթեռաթեւ .
սրինգների թաքնաթաքուր նոր հնչիւններ ,
հառագայթուն , լուսակարկաչ ելէւէջներ ,
ասես աչքեր լայն-լայն բացուած դէպի երազ
կամ հիր աւազ
հատ-հատ մաշուած
երկինքներում պղինձացած :

Նումբը

Թափ-թափ , շիթ-շիթ , հեւ-հեւ ,
հողմադեղեւ ,
լոյսերը նոր .
արեւաթոր
հորիզոնի զարդ կուրծքի վրայ
հմա'յր են ածում՝ կախարդաբեր շափիլ գոյ :

Ամենը

Թափ-թափ , շիթ-շիթ , հեւ-հեւ ,
արեւ , արեւ . . .

Ելելուիա , ալելուիա , . . . ուիա' , . . . ուիա' . . .

Երկինքների խորանի վրայ լուսականթեղ
երգեր ելլան արեւայեղ ,
և ծնծղաներ՝
սովածփուն հալած ձայների
շարականի հետ միասին
ամպերի մէջ խարոյկուեցին :

. . . Ուիա' . . . ուիա' . . .
ալե'լուիա , ալե'լուիա . . .

Նումբը

Ահա սրինգներ՝
զգըլախաղ , արծաթասահ հառաչանքով ,
ձայն են ձայնում կախարդ թորոզ շրթունքներով ,
ու թեւածում , կամաց ասում —

Աղջիկներ

«Աղջիկ մունջիկ . ո՛ր նազերի
բոյր հովերի —
անհունաձին , ծիծաղափառ պարմանունի ,
սիրե՛մ , սիրե՛մ , բոյր բոյր համբոյր
նորահրապոյր ,
տա՛մ , տա՛մ , շրթունքներիդ բո վարդաթուր —
տա՛մ , տա՛մ ,
ու պարտէզում ծփուն կուրծքիդ
քաղեմ համբոյր :
Սիրե՛մ , սիրե՛մ . . .

Ահա սրինգներ՝ հառազայթներ :

Ահա ուրիշ , հոսուն , սողուն արեւաբեր ,
խորհուրդ ձայներ
սրսրփում են պատարագում խնկանուէր՝
ոսկի կանչեր , կահկահ , ծիծղուն ,
թեթեւ . սահուն ,
թեւաբոյր կոյսապարեր
ահա ուրիշ հառազայթներ՝
ապակիէ թաւ զանգակներ :

խումբը

Դլին-դլին , դլին-դլին ,
ձայներ ելլան անծայրածին ,
թռչկոտելով , ոստոտելով՝
խաղ խաղալով . բարեւ տալով՝
շուրջը ծլուն ծաղիկներին .
զովեղ , համեղ , նոր խոտերին —
դլին-դլին , դլին-դլին ,
հառազայթներ՝
ապակիէ թաւ զանգակներ :

Աղջիկներ

Ու դաշտերը , պարտէզները ախնջ դրին .
ակլէզ-ակլէզ թիթեռնիկներ ու հեզ ճանճեր
վեր նայեցան , զմայլեցան ու սուրեցին՝
փերթէ ի փերթ , բոյսէ ի բոյս , վարդէ ի վարդ ,
ծառէ ի ծառ բողբոջազարդ :

Թեւերս վառ՝ կարկառեցի
հորիզոնի մեծադղորդ
մրճազարկին հրդեհայորդ՝
որ բոցերի ծաղիկներից ,
որ լոյսերի ոսկիներից ,
պսակ են դարբնում ակնապարար
և խմբերգում մեծափարփառ :

Թեւերս վառ՝ կարկառեցի
ու երգեցի .
այլելուիա՛ , այլելուիա . . .

խումբը

Սրսրփում են սրինգները սիրածորան ,
թեւածածան ,

այլելուիա՛ , այլելուիա՛ ,
. . . ուիա՛ . . . ուիա՛ . . .

Աղջիկներ

Հու՛ր են թորում զողանջները զանգակների ,
կրա՛կ են եփում խարոյկները դարբինների . . .

Ալէլուիա՛, ալէլուիա՛ —
եռից իջան գիւղացիներ,
Լուսաղարդուած թագաւորներ
ու շարժեցին հազար փայլով գերանդիններ :

Ամէնք

Ու լեռից լեռ՝ բարձրաթռիչ փողաձայնով,
ու դաշտից դաշտ՝ հեռալալիւն ջութակներով.
ու ձորից ձոր՝ լալաթըթիռ սազերգումով,
ու ծովից ծով՝ ալիքաբեր ունումներով —
Հիմալայից դէպ՝ Արարատ, մեծ Կազբէկից
դէպ՝ Սահարա,

Ովկիանոսից՝ Նիագարա —
ալէլուի՛ա, ալէլուի՛ա, . . . ուի՛ա, . . . ուի՛ա,
համայն սիրոյ պատգամները խնկաբուրվառ՝
ամէն յի տեղ ձայն են ձայնում աշխարհապառ:

Ու կրակի մէջ արեւափառ
կամա՛նք, կամա՛նք մագլցում է օրը պայծառ:

8 5 6 4

Երգս	3
Երեկոյ	5
Աչքեր կան	7
Առաւօտ	9
Խոկում	10
Կեանքիս վարդը	12
Խոհերս այսօր...	14
Աղբիւրը	15
Պարուհուն	17
Ժամերի քայլը	18
Տրամուքիւն	20
Վերացում	22
Միայնութիւն	24
Մարդիկ քաղաքում	26
Ազօթ	28
Երկաթ սիրտը ժամացոյցի	2
Հոգիս մագնիսացած հիւսիս է մագլցում...	30
Վայրկեան	32
Կոյր օրիորդը	33
Սուգ	35
Ecce Homo	37
Զմեռ	40
Տօթ շունչը հովի	42
Մանրանկարներ	44
Պանդուխտ	47
Մայր եկեղեցին	50
Ընդ Հայրենիքը	53

ՏԵՍԻԼ ՆԵՐԻ ՕՐԻՈՐԴԸ

1 Այսօր տեսայ օրիորդն իմ	57
2 Օ վառ երազ	58
3 Վերացումով զեղեւուն եւ հոգեւոտանջ	59
4 Կէս զիշեր է	60
5 Աստղս հեռաւոր	61
6 Տեսէ՛ք, տեսէ՛ք	62
7 Ժամն է այս յիշումների	63

8 Պարտէօիս մէջ	64
9 Մըրիկ եւ հուր	65
10 Սրտերի հեզ ճրագ	65
Աղջիկ ծով աչքերով	67
Կոյսեր	70
Հրաւէր	72
Դաշնամուր	74

ՕՐԵՐԻ ՊՍԱԿԸ

1 Առաւօտ	79
2 Քեզ հետ մի սփն	81
3 Լիճի ափում	83
4 Պատարագ	85
5 Կէս օր	86
6 Եւ երգեցի	88
7 Ահաւասիկ	89
8 Բայց առ այժմ իմանանք	91
9 Պատկեր	93
10 Երեկոյ	94

ԼՈՒՍՆԱՅԻՆ

1 Ոսկեփետուր լոյս է սահում	99
2 Խօսակցութիւն	101
3 Համերգ	103
4 Մի մեներգ	105
5 Սոխակը	107
6 Հրաւէր	109
7 Սինանախ, Սինանախ	111
8 Ճառագայթը	113

ԻՏԱԼԻԱՅԻՆ

Իտալիային	117
Վենետիկ	119
Ֆիօրէնցա	122
Հռոմ	124

Պիզա	125
Pietà	126
Դիշեր Ֆիօրէնցայի դաշտում	129
Դանտէ	131
1 Villa Böklin	133
2 Ջերմանոցում	134
3 Վիլլա Բէօկլին, քո նոճիներ	135
4 Պարտիզպանը	136
5 «Մեռելների Կղզին» լրած	137
6 Սիւնի վրայ մի կիսարձան	138
7 Պոմպէական սեւ սրահում	139
8 Ամէն գիշեր տասներեքին	140
9 Զգո՛յ՛, թղաս	142
Յոյս	143
Օդն է տմոյն	144
Երգ	146
Որոնում	149

ԱՍՍՅՈՒԱԾՆԵՐ

Ասացում Արարատեան դաշտի համար	153
» Սարտարապատի մեյամաղձոտ դաշտի համար	156
» Մեռնող վանականի համար	159
» Սպաննո ածի համար	162
» Ծովում խեղդուողների համար	165
» Թրակիայ Դեոնիսիոսի համար	167
» Կախաղան բարձրացողի համար	170
» Յոյսիս եւ կապոյտ երազիս համար	173
» Մեռած բանատուղծի համար	176
» Արշալոյսի սրկնգների համար	182

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Էջ	տող	սխալ	ուղիղ
4	7	թո իչքըն	թու իչքը
4	14	անդունդում	անդընդում
7	13	խորհուրդում	խորհրդում
9	6	արինաքաղ	արեւաքաղ
16	14	արինաքանդ	արեւաքանդ
23	9	հեւանում	հեռանում
25	20	մենութիւն	միայնութիւն
28	2	ոպիտակ	սպիտակ
49	14	հերձաժ	հերկաժ
54	13	ձայնից	ձայնց
58	14	խորհուրդափայլ	խորհրդափայլ
64	3	խորհուրդաբեր	խորհրդաբեր
83	21	հախրող	հախրող
84	1	փարփա	փարփառ
87	5	այո	այս
89	10	անդունդաժին	անդընդաժին
91	16	էն	եմ
104	9	էն	էք
127		Pieta	Picta
128	7	հրատափ	հրատապ
132	16	տեսանաղ	տեսանող
132	27	հիասկանչ	հիասքանչ
145	10	մեղարեւ	մեղմարեւ
154	23	աղօքներով	աղօթքներով
155	11	հագնում	հագնում են
159	21	եւ մրունջ	անմրունջ
162	3	պլլըում	պլլում
163	4	ցանդ	ցան
165	9	կըլոր-կըլոր	կըլոր-կըլոր
169	9	պոռացին	պոռացին
173	13	բաժակներում	բաժակներում

Հրատարակողին Տպագրողին
Մ. ՏԵՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

407
ԳԻՆ 75 ՂԲԸ.

430

29/11/52 + 29/11/52

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0333075

29183